

HEBREOS

K'art'a P'ãda Hebreo Pedee Pedeepataarãmaa

Introducción

K'awada—e p'ani k'aipa nãgí k'art'a p'ãji. Tachi Ak'õre Ūraa p'ãda pia estudia beerã ùk'uruurãpa k'isia p'ani Pablopa p'ãda; awaraarãpa k'isia p'ani Bernabepa p'ãda; awaraarãpa Apolopa p'ãda. Mamída jõmaarãpa k'isia p'ani nãgí ūraa p'ãji judiorã Cristode ijãadap'edaarã—it'ee. Jõmaweda judiorãpa hebreo pedee pedeeapatadap'edaa perã, nãgí p'ãda t'ĩ bijida Hebreos. Nãgí ūraa p'ãji ùk'uru judiorã Cristode ijãapataarãpa ijãa amaadait'ee k'isia p'anadap'edaa perã, jip'a naawedapemak'a ijãapataadait'ee chonaarãwedapema Moisepa p'ãdade. Chi na ūraa p'ãdapa jara bi mãga oonaadamerã, Jesucristo jõmaarã k'ãyaara waibiara bairã.

Naapiara k'irãpapi bi k'aita Jesucristo; chi Tachi Ak'õre k'ira wãree unupida (cap. 1.1-3). Jara bi Tachi Ak'õre k'irapite Cristo waibiara bi angeleerã jõmaarã k'ãyaara (caps. 1.4–2.18) mãik'aapa Moisés k'ãyaara (cap. 3.1-6). Ūraa bi k'iiri k'isua p'ananaadamerã ãchi chonaarãk'a; ma k'ãyaara k'ãiwee p'anapataadamerã Cristode ijãa p'anide (caps. 3.7–4.13). Jara bi Jesús tachi ijãapataarã it'aripema P'aareerã Poro Waibia (caps. 4.14–5.10) mãik'aapa ūraa bi Cristode ijãa amaanaadamerã, ma k'aurepa atuadai perã (caps. 5.11–6.12). K'irãpapi bi Tachi Ak'õrepa Cristode ijãapataarã pia ak'ipari (cap. 6.13-20). Jara bi Jesús chonaarãwedapema p'aare poro waibia Melquisedec jãak'a (cap. 7) mãik'aapa iru k'ap'ia pari Tachi Ak'õrepa ūraa chiwidi eperãarãmaa jara pëida awara bi, chonaarãwedapema ūraa p'ãda k'ãyaara (cap. 8). Jara bi it'aripema Ak'õre Waibia tede mãik'aapa jara bi Cristopa waa bat'ada k'aurepa Tachi Ak'õrepa eperãarãpa p'ek'au k'achia oopata wëpapiit'ee (caps. 9.1–10.18). Jara bi Cristode ijãapataarãpa p'ek'au k'achia oo amaadaipia bi mãik'aapa iru k'ap'ia pari Tachi Ak'õre k'ait'a wãdaipia bi it'aa t'ĩ p'anide (cap. 10.19-39). K'irãpapi bi Tachi Ak'õrepa chonaarãwedapema ijãapataarã pia ak'lida, irua jaradade ijãapatap'edaa perã mãik'aapa oopatap'edaa perã irua k'inia bik'a (cap. 11). Jara bi Cristode ijãapataarã jip'a ijãapataadamerã ãchi piurutamaa (cap. 12). T'ëepai ūraa k'ira t'ãdo jarap'eda, jara bi ichia k'inia bi Cristopa ãra pia oomerã mãik'aapa k'aripamerã (cap. 13).

Tachi Ak'õrepa ichi Warra it'aideepa jarada

1 ¹ Chonaarãweda Tachi Ak'õre pedeepachi tachi chonaarãmaa ichi pedee jarapataarã it'aideepa. Mãgiirãpa jarateepachida Ak'õrepa oopi k'inia bi eperãarãmaa. At'apai jarateepachida; ùraade mãik'aapa k'aride. ² Mamída Tachi Ak'õre Warra, Jesucristo chedak'ãriipa na p'ek'au eujãdee, Tachi Ak'õre pedeepari iru k'ap'ia pari. Ichi Warramaa ne-inaa jõmaweda it'í nĩbi mãik'aapa eujãde nĩbi oopiji. K'ísia iru baji ma jõmaweda teeit'ee chi Warramaa ichi-it'ee iru bamerã. ³ Chi Warra chi ak'õre jãak'a bi. Iru bi jõma chi ak'õre k'íra wãree. Iru pedeerupapai ne-inaa jõma iru juade nĩbi. Piup'eda Tachi Ak'õrepa tachia p'ek'au k'achia oopata wẽpapiit'ee, it'aa wãji mãik'aapa Tachi Ak'õre juaraare it'ari su-ak'í banaji.

Jesucristo angeleerã k'ãyaara waibiara bi

⁴ Tachi Ak'õrepa ichi angeleerãmaa “chok'apariirã” aperi. Mamída chi warramaa “Warra” aperi. K'awa p'ani eperã warra chi mimiapari k'ãyaara waibiara bi. Mãgá ichiaba Tachi Ak'õre Warra waibiara bi ichi angeleerã k'ãyaara. ⁵ Tachi Ak'õrepa waide jara-e paji ichi angeleerã apidaamaa:

‘Mia idi jõmaarãmaa jara bi pi mi Warra.’ (Sal 2.7)

Ma awara ichi ángel apidaamaa jara-e paji:

‘Mi pi ak'õre pait'ee. Jõdee pi mi warra pait'ee.’ (2 S 7.14)

⁶ Mamída chi Warra naapema jõmaarã k'ãyaara waibiara bairã, iru na p'ek'au eujãdee pëik'ãri, jaraji ichi angeleerãmaa:

‘Bedabáiti mi Warra k'írapite mãik'aapa it'aa t'íiti irumaa.’ (Sal 97.7)

⁷ Angeleerã nãga p'anida a bi ichi ùraa p'ãdade:

‘Irua ichi angeleerã nãuk'a papipari mãik'aapa wẽpapipari maa-e pirã t'ipitauk'a uruapipari mãik'aapa k'íipipari.’ (Sal 104.4)

⁸ Mamída nãga bida a bi chi Warra:

‘Tachi Ak'õreda, a bi, pi ichita jõmaarã rey bapariit'ee, na p'ek'au eujã jõru pijida. K'achia wẽe bapari perã, pia pia ak'í bapari pi jua ek'ari p'aniirã. ⁹ Ne-inaa pia aupai oo k'inia bapachi. P'ek'au k'achia ooamaa bada perã, p'ek'au k'achia wẽe bi. Maperã pi Ak'õre, Tachi Ak'õrepa pi jirit'eraji waibiara pamerã pi k'õp'ãyoorã k'ãyaara. Mãga ook'ãri, pi o-ãpaji.’ (Sal 45.6-7)

¹⁰ Tachi Ak'õrepa chi Warramaa ichiaba mãgaji:

‘Eperãarã Ak'ipari Waibiã, ewaa weda piata pichi juadoopa ooji na p'ek'au eujã mãik'aapa pajã. ¹¹ Ma jõmaweda p'aru sorek'a pak'oodaridait'ee mãik'aapa jõdaridait'ee. Mamída pi ichita bapariit'ee, na p'ek'au eujã jõru pijida. ¹² Na eujã pari pia eujã

māik'aapa pajã chiwidi ooit'ee. Mamĩda pi jō-e; ichita bapari perã.'

(Sal 102.25-27)

13 Tachi Ak'õrepa ichi ángel apidaamaa jara-e paji:

'Pi mi ome auk'a waibia bairã, mi juaraare su-ak'i béeji, mia pi k'ĩra unuamaa iru p'anapataarã p'oyaaruru misa.'

(Sal 110.1)

14 Māga jara-e paji, Tachi Ak'õrepa ichi angeleerã jōmaweda pēipari perã na eujādee eperāarã k'aripade. Āra eperã k'ap'ia wēe p'ani mĩda, Tachi Ak'õrepa āra pēipari ichimaa wādait'eerã k'aripadamerã.

Jesucristopa jarada ũri k'iniada-e p'anadap'edaarã

2 1 Māgá Cristo waibiara bairã angeleerã k'āyaara, tachia pia k'awadaipia bi Tachi Ak'õrepa jara pēida iru k'ap'ia pari, Ak'õre odeepa uchiada-e pait'ee. 2 Tachi Ak'õre Ũraa jarada Moisemaa ichi angeleerã it'aideepa wāara paji. Mapa Tachi Ak'õrepa māgá ũraa ũri k'iniada-e p'anadap'edaarã miapiji. 3 Māgá miapiji pirã ichi ũraa ũri k'iniada-e p'anadap'edaarã naaweda, ¿sāgá tachi irumaa wādaima, iru ũraa jara pēida Cristo k'ap'ia pari ũri k'iniada-e p'ani pirã? Tachi Waibia Jesucristota naapiara cheji jarait'ee Tachi Ak'õrepa ũraa chiwidi iru bi irude ijāapataarã-it'ee. T'ēepai ma ũraa ũridap'edaarāpa tachimaa jarateejida. 4 Ma ũraa chiwidi jaratee p'anide Tachi Ak'õrepa āramaa oopipachi ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa māik'aapa Tachi Ak'õre Jaurepa ichia oopi k'inia bik'a āramaa oopipachi.

Jesucristo eperã jīp'aak'a bada

5 Tachi Ak'õrepa Jesucristota jirit'eraji jaramerã ma ũraa chiwidi mia jaramaa bi na p'ādade. Maperã ma ũraade ijāa p'anadap'edaarã bi-e paji ichi angeleerã jua ek'ari. 6 Māga k'awa p'ani Tachi Ak'õre Ũraa p'ādade jara bairã:

'Ak'õre, ¿eperã pi-it'ee k'āarema, pia ichi ak'i bapariimerã māik'aapa k'inia iru bapariimerã? 7 Na p'ek'au eujāde bi misa, pia ichi ek'ariara bijji pichi angeleerã k'āyaara. Māgá bijji mĩda, ichi waibia papiji māik'aapa k'ĩra wāree papiji pik'a. 8 Ne-inaa jōma nĩbi ichi jua ek'ari bijji.'

(Sal 8.4-6)

Māga ooji mĩda, waide ne-inaa jōma ichi jua ek'ari bi-e. 9 Mamĩda Jesús jua ek'ari bi. Tachi Ak'õrepa Jesús ek'ariara bijji ichi angeleerã k'āyaara, taarã-e nide eperã jīp'aak'a bapariimerã. Eperāarã k'inia iru bairã, Jesús piupiji jōmaarã pari. Māgá chupiria piuda perã, Tachi Ak'õrepa iru tachi rey waibia papiji māik'aapa k'ĩra wāree papiji.

10 Ne-inaa jōma nĩbi Tachi Ak'õre-it'ee. Ichiata pia k'ĩsia iru baji ichi Warra piuda k'aurepa awaraa warrarã chok'ara ichi ome p'anapataadamerã, ichi eujã k'ĩra wāree bide. Mapa chi Warra chupiria piupiji. Cristopa jōma ooji ichi Ak'õrepa oopidak'a, mia nĩbaji mĩda

māga ooit'ee. Mapa ichia wāara Tachi Ak'õre o ak'ipii eperāarāmaa, aide t'itudap'eda, it'aa wādamerā. ¹¹Ma-it'eeta Tachi Ak'õrepa Jesucristo jirit'eraji, iru k'aurepa eperāarā t'itudamerā māk'aapa Ak'õre ode p'anapataadamerā. Jōma eperāarā Tachi Ak'õre ode p'aniirā chi Warra k'aurepa ichiaba ichi warrarā. Mapa Tachi Ak'õre Warra k'ira nejasia-e bi māgīrāmaa ipema ait'ee. ¹²Māga k'awa p'ani Tachi Ak'õre Ūraa p'ādade jara bairā:

'Tachi Ak'õre, mia pi k'awapiit'ee mi ipemaarāmaa māk'aapa pimaa it'aa t'it'ee k'ari nābide āra taide.' *(Sal 22.22)*

¹³Ichiaba awara āi jara bi:

'Mia Tachi Ak'õrede ijāait'ee.' *(Is 8.17)*

Ichiaba jara bi:

'Mi nama bida aji, pia warrarā mimaa teeda ome.' *(Is 8.18)*

¹⁴Māgí warrarā tachik'a p'anadairā, k'awa p'ani Jesucristo auk'a eperā paji. Māga pa k'inia baji k'awada perā ichi piuda k'aurepa eperāarā irude ijāa p'ani uchiapiit'ee Netuara Poro Waibia jua ek'ariipa. Māgipa eperāarā peepii awaa bapari. ¹⁵Māgí jua ek'ari eperāarā esclavoorāk'a p'anapata, piudait'ee waawee p'anadairā. Mamīda Jesucristopa aweda Netuara Poro Waibia p'oyaada perā piuk'āri, ichia eperāarā uchiapii māgí jua ek'ariipa waa waawenaadamerā piut'ee. ¹⁶Maperāpi tachia k'awa p'ani Jesucristo che-e paji na p'ek'au eujādee angeleerā k'aripait'ee. Ma k'āyaara cheji k'aripait'ee Tachi Ak'õrede ijāapataarā Abrahampa ijāadak'a. ¹⁷Cristo māgá cheda perā ichi ipemaarā k'aripade, tachik'a baji na p'ek'au eujāde bak'āri. Mapa P'aareerā Poro Waibiapa ooparik'a, tachi chupiria k'awaapari māk'aapa it'aa t'ipari tachi pari. Iru piuda k'aurepa Tachi Ak'õrepa wēpapipari tachia p'ek'au k'achia oopata, ma k'aurepa atuanaadamerā. ¹⁸Jesucristo tachik'a bada perā, auk'a chupiria nābaji Netuara Poro Waibiapa irumaa ne-inaa k'achia oopi chek'āri. Mapa ichia tachi k'aripai auk'a choodamerā māk'aapa ne-inaa k'achia oonaadamerā.

Jesús Moisés k'āyaara waibiara bi

3 ¹Ipemaarā Cristo k'aurepa, Tachi Ak'õrepa tachi awara bida perā ichi ome it'ari p'anapataadamerā, k'isíati Jesucristopa oo bide tachi k'aripait'ee. Tachi Ak'õrepa iru pēiji jarateemerā iru ūraa chiwidi māk'aapa P'aareerā Poro Waibiak'a it'aa iidipariimerā tachi pari, irude ijāapata perā. ²Tachi Ak'õrepa Jesucristo pēiji iru Ak'õrepa oopi bik'a oo k'inia bada perā, Moisepa oo k'inia badak'a, chonaarāweda Ak'õre eperāarā k'aripak'āri. ³Mamīda Jesús Moisés k'āyaara waibiara bi. K'isíadama nāgide. Eperāarāpa te oopataarā pipiara ak'ipata, māirāpa te oodap'edaa k'āyaara. ⁴Eperāarāpa te chok'ara oodai. Mamīda Tachi Ak'õrepata ooji ne-inaa jōma nābi. ⁵Moisés Tachi Ak'õredeerā ak'ipari pia

paji, oo k'inia bada perã Ak'õrepa jaradak'a. Eperãarãmaa jarateepachi Tachi Ak'õrepa t'ëepai ooit'ee bada. ⁶ Mamïda Cristo Tachi Ak'õre Warra perã, ichideerã pipiara ak'ipari Ak'õrepa k'inia bik'a. Tachita irudeerã ichiaba, Cristode ijãa amaada–e p'anì pirã mãik'aapa o–ia unu k'inia p'anì pirã ne–inaa pia Tachi Ak'õrepa k'isia iru bi tachi–it'ee.

Tachi Ak'õrepa ichide ijãapataarã k'áiwee p'anapipari

⁷Maperã pia ùridaipia bi Tachi Ak'õre Jaurepa jara bi iru ùraa p'ãdade:

'Idi Tachi Ak'õre pedee ùriruta pirã, ⁸k'ìiri k'isua p'ananáati pãchi chonaarãk'a, ãchi wáyaa wãdak'ãri eujã pania wëe bide. Tachi Ak'õre jua ek'ari p'ana k'iniada–e paji, ãchia oo k'iniata oo k'inia p'anadap'edaa perã. ⁹Mapa Ak'õrepa jaraji: “Cuarenta años pãchi chonaarãpa unupachida mia oo bada ãchi k'aripait'ee. Mamïda at'ãri mia jarada oo k'iniada–e p'anapachida. ¹⁰Maperãpi mi k'ìraudachi ma eperãarã ome.” Mãpai jaraji: “Na eperãarãpa ãchia oo k'iniata oopata. Oodak'aa mia oopi bik'a, mi o k'awada–e p'anadairã.” ¹¹Mãpai mi k'ìrau bada perã ãchi ome, juraaji: “Wãda–eda aji, mia k'áiwee p'anapiit'eeda ada eujãdee.”’ (Sal 95.7-11)

¹²Írã ìpemaarã, mãga bada perã tachi chonaarã ome, Tachi Ak'õre ichita bapari odeepa uchianaadamerã, t'ãri k'achia–idaa p'ananáati mãik'aapa k'ìiri k'isua p'ananáati. ¹³Ma k'ãyaara, chok'ai p'anì misa, ewari chaa chik'aripa p'anapatáati waapiara ijãadait'ee, apida Tachi Ak'õre odeepa uchianaadamerã, p'ek'au k'achia oo k'iniapa. ¹⁴Tachi Ak'õrede ijãadaipia bi tachi piurutamaa. Mãga ooruta pirã, unudait'ee irua ne–inaa pia k'isia iru bi tachi–it'ee, Cristo tachi ome bapari perã.

¹⁵Tachi Ak'õre Ùraa p'ãdade jara bi:

'Idi Tachi Ak'õre pedee ùriruta pirã, k'ìiri k'isua p'ananáati pãchi chonaarãk'a, ãchi wáyaa wãdak'ãri eujã pania wëe bide. Tachi Ak'õre jua ek'ari p'ana k'iniada–e paji, ãchia oo k'iniata oo k'inia p'anadap'edaa perã.’ (Sal 95.7-8)

¹⁶Maperã k'isiadáma tachi chonaarãde. Moisés ãchi poro waibia paji Egiptodeepa uchiadak'ãri. Maapai Tachi Ak'õrepa ãchimaã jìp'a pedeeji ichi it'aideepa. Mamïda irua jaradak'a oo k'iniada–e paji. ¹⁷Maperãpi piuk'oodachida ma eujã pania wëe bide, wãdai naaweda ma eujãdee Tachi Ak'õrepa p'anapiit'ee padamá. Cuarenta años ãchia oo k'iniata oo p'anipa Tachi Ak'õre k'ìraupijida. ¹⁸Mapa irua nãga jaraji:

‘Írã parã wãda–eda aji, mia k'áiwee p'anapiit'eeda ada eujãdee.’

(Nm 14.22, 30, 35)

¹⁹Ma chonaarã wãda–e paji ma eujãdee, Tachi Ak'õrepa jarada ijãada–e pada perã.

4 ¹At'ãri Tachi Ak'õrepa tachi k'áiwee p'anapi k'inia bi. Maperã pia p'anapataadáma irua k'inia bik'a, apidaamaa irua jaranaamerã:

“Mia k'áiwee bapi–e.” ²Mia m̄ga jara bi Tachi Ak'õrepa tachimaa ichiaba jara p̄ida per̄a ichia ooda eper̄ar̄a o k'achiadeepa k'aripa atait'ee. M̄ga ij̄adak'ãri, k'áiwee p'anapataadait'ee. Ichia chonaar̄maa jara p̄idak'a, m̄gá ichiaba tachimaa jara p̄eiji. Mam̄ida ãchi–it'ee pia uchía–e paji, k'ir̄ipapai ũridap'edaa per̄a, t'ãride ij̄ada–ee. ³Tachia ãchik'a oodaik'araa bi. Ij̄ada–e p'an̄i pir̄a, Tachi Ak'õrepa tachi jida k'áiwee p'anapi–e. M̄ga k'awa p'an̄i iru ũraa p'ãdade jara bair̄a:

‘K'ir̄au bada per̄a ãchi ome, juraaji: “W̄ada–eda aji, mia k'áiwee p'anapiit'eeda ada eujãdee.”’ (Sal 95.11)

K'awa p'an̄i na p'ek'au eujã ooi naaweda Tachi Ak'õrepa k'isia iru baji tachi k'áiwee p'anapiit'ee ichi ome. ⁴Ma awara k'awa p'an̄i iru k'áiwee bapari, awara ãi iru ũraa p'ãdade jara bair̄a:

‘K'ãima sieteede Tachi Ak'õrepa ichi mimia oo aupak'ãri, ñiji m̄aik'aapa k'áiwee beejí.’ (Gn 2.2)

⁵Mam̄ida waya ũr̄iti irua naaweda jarada ichi ũraa p'ãdade:

‘W̄ada–eda aji, mia k'áiwee p'anapiit'eeda ada eujãdee.’ (Sal 95.11)

⁶M̄ga jaraji ma naa ũridap'edaar̄apa irua jara p̄ida ij̄ada–e p'anadap'edaa per̄a. Mam̄ida irua at'ãri ichide ij̄apataar̄a k'áiwee p'anapi k'inia bi. ⁷Ma–it'ee ewari awara b̄iji. M̄ga k'awa p'an̄i m̄gá chonaar̄a piudap'edaa t'ẽepai, Tachi Ak'õrepa jarada per̄a Rey David it'aideepa:

‘Idi Tachi Ak'õre pedee ũriruta pir̄a, k'ir̄i k'isua p'ananáati.’ (Sal 95.7-8)

⁸Josuépa m̄gá chonaar̄a k'áiwee p'anapida paara, ai t'ẽepai David it'aideepa Tachi Ak'õrepa “idi” jara–e pak'aji. ⁹M̄gara irude ij̄apataar̄a idipema ewari ñidai ichiaba, Tachi Ak'õre ñidak'a na p'ek'au eujã oo aupak'ãri. ¹⁰Tachia oo k'iniata oopata oo amaadak'ãri oo k'inia p'anadair̄a Tachi Ak'õrepa oopi bik'a, w̄ara iruk'a ñidait'ee m̄aik'aapa k'áiwee p'anapataadait'ee. ¹¹Maper̄a jiridaipia bi iruk'a ñidait'ee. K'ir̄i k'isua p'anadaik'araa bi tachi chonaar̄ak'a.

¹²Iru ũraa ũridaipia bi Tachi Ak'õre Ũraa chok'ai pik'a bair̄a. Ma k'aurepa eper̄ar̄a ichita p'anapataadai. Ma awara iru ũraa waibiara bi awaraa ũraa k'ãyaara, irua jara bik'a m̄gá p'asapari per̄a. Espada k'ir̄aichaa weda p'ewedee bik'a, m̄ga pik'a iru ũraa ichiaba p'ewedee pik'a bi, ma ũraa tachi t'ãride t'ĩupari per̄a. K'awapipari tachia k'isia bi m̄aik'aapa oo k'inia bi, pia wa k'achia. ¹³Ne–inaa apida w̄e–e Tachi Ak'õrepa k'awa–e pai. Iru–it'ee ne–inaa j̄oma ewaraa j̄era bi. Ewari cherude tachi j̄omaweda p'anadait'ee iru k'ir̄apite m̄aik'aapa irumaa tachia oopatap'edaa j̄omaweda jaradait'ee.

Jesús awara bida ij̄apataar̄a P'aareer̄a Poro Waibia pamer̄a

¹⁴Ir̄a mia waya k'ir̄apapi k'inia bi par̄amaa: Tachi Ak'õrepa Jesús awara b̄iji waibia pamer̄a m̄aik'aapa it'aa t'ĩpariimer̄a tachi pari. Maper̄a Tachi Ak'õre Warra Jesús tachi ij̄apataar̄a P'aareer̄a Poro Waibia. It'ari bapari ichi Ak'õre ome. Mama it'aa t'ĩmaa bair̄a tachi pari, t'ãripa irude ij̄adama. ¹⁵N̄gí P'aareer̄a

Poro Waibiapa k'awapari tachi t'ãride k'isia p'ani, tachik'a na p'ek'au eujãde bapachi perã. Mamãda mágá bapachi mïda, maarepida p'ek'au k'achia oo–e paji. ¹⁶Mágá P'aareerã Poro Waibia iruk'a iru p'anadairã, waaweenaadáma wãdait'ee Tachi Ak'õre Waibia k'ait'aara, tachi it'aa iididak'ãri. Ne–inaa jõma Cristo jua ek'ari nïbi mãik'aapa irua tachi k'aripa k'inia bi. Maperã chupiria iididãma, irua jara bik'a ooda–e pak'ãri. Ichiaba tachi k'iradoopa irua k'inia bik'a p'oyaa ooda–e pak'ãri, iididãma irua k'aripamerã, tachi k'inia iru bapari perã.

5 ¹P'aareerã poro waibia chaa tachi ome auk'a bi mïda, Tachi Ak'õrepa mágí eperã awara bipari, ichimaa it'aa iidipariimerã eperãarã pari. Ma awara irua jitapari ne–inaa eperãarãpa aneepata teedait'ee Tachi Ak'õremaa. Ichiaba ne–animalaarã peek'ãri, irua paapari Tachi Ak'õre–it'ee, eperãarãpa p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. ²Mágí p'aareerã poro waibiapa tachik'a ne–inaa k'achia oopari perã, irua chupiria k'awaai chi ne–inaa k'achia oo p'aniirã, k'awada–e p'anadairã Tachi Ak'õrepa ãchimaa oopi k'inia bi. ³Maperãpi irua chupiria iidipari, ne–inaa teepari mãik'aapa ne–animalaarã peep'eda, paapari Tachi Ak'õre–it'ee, naapiara ichi k'ap'ia pari, maap'eda apemaarã pari.

⁴Eperã apida ichi k'iradoopa p'aareerã poro waibia pa–e pai. Tachi Ak'õrépata mágí mimiade bipari, chonaarãweda Aarón^a bidak'a.

⁵Mãgapi Cristo ome baji ichiaba. Ichi k'iradoopa waibia pa–e paji. Tachi Ak'õrépata iru biji tachi ijãapataarã P'aareerã Poro Waibia pamerã. Mãga k'awa p'ani Ak'õre Ûraa p'ãdade jara bairã:

'Mia idi jõmaarãmaa jara bi pi mi Warra.' (Sal 2.7)

⁶Ichiaba awara ãi jara bi:

'Pi ichita P'aareerã Poro Waibia pait'ee, Melquisedeck'a.' (Sal 110.4)

⁷Jesucristo na p'ek'au eujãde bak'ãri, at'apai taubade chupiria iidiji Tachi Ak'õrepa ichi k'aripamerã. K'awaji ichi piut'ee mãik'aapa Tachi Ak'õrépata ichi madeepa uchiapii. Tachi Ak'õrepa ma chupiria iidida ùrjji, Cristopa oo k'inia bada perã chi Ak'õrepa oopidak'a. ⁸Tachi Ak'õre Warra paji mïda, mia nïbide Tachi Ak'õrepa k'iniata oo k'awaa wã nipaji. ⁹Mapa chi Ak'õrepa oopi k'inia bada oo aupak'ãri, Tachi Ak'õrepa iru biji tachi o k'achiadeepa k'aripa atamerã. Mãga biji irude ijãapataarã Ak'õre truade ichita p'anapataadamerã iru ome, waa piuda–ee. ¹⁰Irua mágá ooi Tachi Ak'õrepa iru bida perã tachi ijãapataarã P'aareerã Poro Waibia pamerã Melquisedeck'a.

K'irak'aupai naapiara jarateedap'edaa ijãa amaadai

¹¹Mia pipiara jaratee k'inia bi sãga Jesucristopa ooda Melquisedecpa oodak'a. Mamãda mãga ooru pirã, parãpa pia k'awada–e pai, wãara ùri k'iniada–e p'anadairã. ¹²¡Pãchita Tachi Ak'õre Ûraa jarateepataarã pak'ajida, taarãruta perã Cristode ijãa p'ani! Mamãda mãga–e. At'ãri

^a 5.4 Chonaarãweda Tachi Ak'õrepa Moisemaa jaraji Aarón p'aareerã poro waibia bimerã, irua Tachi Ak'õre te ak'ipariimerã (Ex 28.1).

awaraarãpa parãmaa jarateepata, waide pia k'awada—e p'anadairã Tachi Ak'õre Ūraa jarateedap'edaa, ewaa irude ijãadak'ãri. Mãga p'ani ma ūraa pipiara k'awa k'iniada—e p'anadairã. ¹³Ara warra chak'e juto bi chik'o k'lo atua bik'a, mãga pik'a parãpa ijãa p'ani mĩda, k'awada—e p'ani chisãgĩ ne—inaa pia mãik'aapa chisãgĩ ne—inaa k'achia Tachi Ak'õre k'ĩrapite. ¹⁴Jõdee Tachi Ak'õre Ūraa pipiara k'awa p'aniirã k'ĩsia k'awaa p'ani, pia mãik'aapa k'achia k'awapata perã.

6 ¹Mapa oodãma Tachi Ak'õrepa oopi bik'a mãik'aapa iru ūraa pipiara k'awaa wãdãma. O—ĩa p'ananaadãma tachimaa naapiara jarateedap'edaa ome. Nãga jarateejida tachimaa: Eperãarãpa p'ek'au k'achia oo amaadaipia bi, ma k'aurepa Tachi Ak'õrepa eperãarã ichi bimãi t'ĩupi—e pait'ee perã. Ijãadaipia bi Tachi Ak'õrepa Jesucristo pëjji eperãarã o k'achiadeepa k'aripa atamerã, mãgã ára p'anapataadamerã Ak'õre truade iru ome, waa piuda—ee. ²Poró choopidaipia bi ak'ĩpidait'ee ãchi Cristodeerã. Ma t'ẽepai, tachi naawedapemaarãpa oodap'edaak'a, ijãapataarã poroorãpa jua bidaipia bi ára iri, Tachi Ak'õrepa ãramaa ichi Jaure pëimerã. Ichiaba ijãadaipia bi Cristo waya chek'ãri, ichide ijãa jai—idaadap'edaarã Tachi Ak'õrepa chok'ai p'irabaiipit'ee, k'ap'ia chiwidi p'anapataadamerã, waa piuda—ee. Jõdee Ak'õre ewari waibia ewate jai—idaadap'edaarã Cristode ijãada—ee, ichimãiipa pëiit'ee awara ãyaa, chupiria p'anapataadamerã, waa piuda—ee.

³Mãga paji ma naapiara jarateedap'edaa. Mamĩda ma ūraa k'ãyaara waa k'awaadai, Tachi Ak'õrepa tachi k'ariparu pirã.

⁴Mia mãga jara bi eperãarãpa Cristode ijãa amaadap'eda, waya p'oyaa ijãada—e perã. Mãgĩirãmaa Tachi Ak'õrepa k'awaapiji Cristopa ooda ãchi—it'ee. Maap'eda ãchia ijãajida iru piuji ãchi k'aripait'ee it'aa wãdamerã. Mãga ijãadap'eda, Tachi Ak'õre Jaure ba cheji ãchi ome, Tachi Ak'õrepa oopi k'inia bi ãchimaa pia k'awaadamerã. ⁵Ichiaba k'awaajida Tachi Ak'õrepa jarak'ãri ichia ne—inaa pia ooit'ee, mãga oopari. Unujida Tachi Ak'õrepa ne—inaa ooda eperãarãpa p'oyaa oodak'aa, tau p'ãriu bada mãik'aapa chiwa bada jipak'ãri. K'awaajida mãgã ooit'ee na p'ek'au eujã jõrumaa. ⁶Mãga k'awa p'anide, Cristode ijãa amaaruta pirã, ne—inaa awaraa wẽ—e ãchi k'aripait'ee, waya ãchi p'ek'au k'achia oo amaadamerã mãik'aapa it'aa wãdamerã. Mãgã ijãa amaaruta pirã, oodai Tachi Ak'õre Warra peedap'edaarãpa oodap'edaak'a, iru kurusode bidak'ãri arii p'anadap'edaarãpa oo iru p'anadamerã.

⁷Mia jarait'ee sãga p'ani Cristode ijãa amaa p'aniirã. K'oi chek'ãri, eujã p'ũasaade t'ĩupari mãik'aapa madeepa ne—uuda uchiapari. Ma ne—uuda pia chauk'ãri, eperãarãpa p'epata k'odait'ee. Mãga bak'ãri, Tachi Ak'õrepa ma eujã pia ak'iparida apata. ⁸Mamĩda k'oi che bi mĩda, ne—ĩiri uchiaru pirã, Tachi Ak'õrepa ma eujã pia ak'i—e bida apata, mãik'aapa ma eujã atabaibëipata, paa atapëidamerã.

9 Īpemaarã Cristo k'aurepa k'iniarã, mãga jara bi mĩda, k'awa bi parãpata Cristode ijãa amaada–e p'ani, Tachi Ak'õrepa oopi bik'a oo p'anadairã. Mãgã ak'ipipata parãpa wãara p'ek'au k'achia oo amaajida Cristode ijãapataadait'ee. 10 K'irãpãti Tachi Ak'õrepa ichita pia oopari. Ichia k'ĩra atua–e bi parãpa irudeerã k'aripadap'edaa mãik'aapa at'ãri mãga oo p'ani, iru k'inia iru p'anadairã. 11 Mia k'inia bi parã mãga p'anapataadamerã piurutamaa. Mãga p'anaruta pirã, pia k'awaadait'ee Cristo k'aurepa iru p'anadait'ee jõma Tachi Ak'õrepa k'ĩsia iru bi parã–it'ee. 12 K'inia–e bi k'oo–idaa p'anadamerã. Ma k'ãyaara k'inia bi parãpa ijãadamerã tachi chonaarãk'a, chi irua jarada pedee ijãa p'anadap'edaarã ãchi piurutamaa. Choojida unurutamaa jõma Tachi Ak'õrepa k'ĩsia iru bada ãramaa teeit'ee.

Tachi Ak'õrepa ichia jaradak'a ooit'ee

13 Tachi Ak'õrepa ichi pedee Abrahammaa jarak'ãri, awaraa ichi k'ãyaara waibiara wẽ–e paji ma k'ĩrapite jarait'ee. Mapa ichi t'ĩde jaraji:

14 'Mia pi pia ak'ĩ bapariit'ee. Pideepa warrarã chok'ara uchiapiit'ee.'

(Gn 22.16-17)

15 Abrahampa ijãaji Tachi Ak'õrepa jarada, taarãji mĩda ooit'ee ichia jaradak'a. Abrahampa mãgã ijãada perã, Ak'õrepa wãara ooji ichia jaradak'a.

16 K'awa p'ani eperãarã nepirade p'anide ak'ipi k'inia p'anadak'ãri wãarata jara p'ani, juraapata eperã ãchi k'ãyaara waibiara bi k'ĩrapite, chi ũri p'anĩrãpa ijãadamerã. 17 Mãga pik'a Tachi Ak'õrepa ak'ipi k'inia bak'ãri wãara ooit'ee ichia jaradak'a Abrahammaa mãik'aapa iruk'a ijãapatap'edaarãmaa, mãga jaraji ichi t'ĩde, awaraa ichi k'ãyaara waibiara wẽ–e pada perã. 18 Tachi Ak'õrepa ma pedee jarada perã mãik'aapa ichi t'ĩde jarada perã, k'awa p'ani iru seewak'aa. Irua jara bik'a, ichita mãga oopari. Mapa tachi o k'achiadeepa uchiapata Cristode ijãadait'ee. K'awa p'ani irua tachi k'aripait'ee p'ek'au k'achia jua ek'ariipa, t'ãri a–ba p'anapataadamerã iru ome mãik'aapa iru p'anadamerã ne–inaa jõma irua k'ĩsia iru bi tachi–it'ee. 19 Maperã tachia ijãapata; ijãa amaada–ee. Ara anclapa barco pia jita iru bik'a ãyaa wãpiamaapa, mãga pik'a tachia pia ijãapata, k'awa p'anadairã Tachi Ak'õrepa tachi ateeit'ee ichimaa, Jesupa ooda k'aurepa. 20 Jesuta tachi k'ãyaara naapiara wãji Tachi Ak'õre baparimaa, t'ẽepai tachi auk'a wãdamerã. Mama bak'ãri, Jesús tachi P'aareerã Poro Waibia beej, ichita tachi pari it'aa t'ĩpari perã, Melquisedecpa oodak'a.

P'aare waibia Melquisedec bapata

7 1 Mãgĩ Melquisedec Salem p'uurudepema rey paji. Tachi Ak'õre Waibia pa iru p'aare waibia papiji. Abraham chek'ãri awaraarã reyrã p'oyaap'eda, Melquisedec iru k'ĩrapite uchijai mãik'aapa bendiciaji. 2 Mãpai Abrahampa Melquisedecmaa teeji net'aa diezdepema chaa

aba, irua net'aa jōmaweda jāri atadadepema ma reyrã juak'aawa.^b Melquisedec jara k'inia bi: “reypa ichi jua ek'ari p'aniirã ak'ipari Tachi Ak'õrepa oopi bik'a”. Ichiaba Salem p'uurudepema rey jara k'inia bi: “reypa ichi jua ek'ari p'aniirã k'ãiwee p'anapipari”.³ Tachi Ak'õre Ūraa p'ãdade jara–e bi Melquisedec nawe, chi ak'õre, chi ak'õchonaarã, chi t'oda, chi piuda. Ma awara jara–e bi chi p'aare mimia jōda. Iru Tachi Ak'õre Warrak'a, ichita p'aare waibia bapari perã.

⁴ ¡K'ísíati nãgide! Melquisedec eperãarã poro waibia paji. Ichiaba tachi chonaarãwedapema ak'õchona Abraham tachi chonaarã poro waibia paji, Tachi Ak'õrepa irumaa naapiara jarada perã. Mamída Melquisedecmaa Abrahampa teeji net'aa ma reyrã juak'aawa jãridadepema; ma net'aa jōmaweda diezdepema chaa, aba.⁵ Tachi Ak'õrepa Ūraa Moisemaa p'ãpidade jaraji Israel pidaarã poro waibiarãpa Leví ãreerãdepemaarã ũk'uru awara bidamerã, p'aareerã mimia oodamerã. Ma ũraade ichiaba jaraji ma p'aareerãpa iidipataadamerã net'aa diezdepema chaa aba ãchi auk'aarãmaa, mãirã ichiaba Abrahamdeepa uchiadap'edaa paji mída ãchi jãak'a.⁶ Jōdee Melquisedec Leví ãreerãdeepa uchía–e paji mída, Abrahammaa iidiji net'aa jãrida diezdepema chaa, aba. Ma awara Abraham waibia paji, Tachi Ak'õrepa irumaa jarada perã ichia k'ísia iru bada warrarã chok'ara teeit'ee. Mãgã Abraham waibiara pik'a baji mída Melquisedec k'ãyaara, irua Abraham bendiciaji.⁷ Jōmaarãpa k'awa p'ani p'aare waibia, chi it'aa t'ipari awaraarã pari, waibiara bi eperã jip'aa k'ãyaara.⁸ Ma awara ñrapema net'aa diezdepema chaa aba iidipataarã jai–idaapata. Jōdee Tachi Ak'õre Ūraa p'ãdade jara–e bi Melquisedec piuda.⁹ Ma ewate Abrahampa Melquisedecmaa teek'ãri net'aa jãrida diezdepema chaa aba, jōma Leví ãreerãdepema p'aareerã k'ap'ia pari teeji, ãra at'ãri t'oda–e p'anajida mída.¹⁰ At'ãri Leví uchía–e baji mída Abraham k'ap'ideepa, jaradai ma ewate Levideerãpa teejida Melquisedecmaa Abraham pari, ai t'ẽepai Abraham ãchak'e Jacobdeepa uchiadait'ee pada perã.

Jesucristopa p'aare waibia mimia oopari Melquisedecpa oodak'a

¹¹ Moisepa Tachi Ak'õre Ūraa p'ãda teek'ãri Israel pidaarãmaa, awara biji Leví ãreerã, Aarondeepa uchiadap'edaarã p'aareerã mimia oodamerã. Mãgãrãpa Tachi Ak'õrepa jaradak'a oopipachida eperãarãmaa. Mamída, mãga oo p'anajida mída, ma p'aareerãpa p'oyaa wẽpapida–e paji eperãarãpa p'ek'au k'achia oopatap'edaa, Tachi Ak'õre k'ait'aara wãdamerã. Mãga oodap'edaa paara, Tachi Ak'õrepa awaraa pẽi–e pak'aji Melquisedec jãak'a.¹² Mamída Tachi Ak'õrepa awaraa p'aare biji mãga oomerã. Nãgí bi–e paji Aarón bidak'a. Ma k'ãyaara Melquisedeck'a biji.

^b 7.2 Gn 14.20.

Nāgí p'aarepa ichi mimia ook'aa Aarondeepa uchiadap'edaarāk'a. Oopari Tachi Ak'ōre Ūraa chiwidide jara bik'a. ¹³K'awa p'ani nāgí p'aare, mia jara bi, uchía–e paji Leví éreerādeepa. Wāara, na p'aare éreerādeepa p'aare apida uchiadak'aa paji. ¹⁴Māga k'awa p'ani Tachi Waibia Jesuta uchiada perā Judá éreerādeepa. Moisepa apida Judá éreerā eerepema t'ijara–e paji, apemaarā p'aareerā awara bik'āri.

¹⁵Ichiaba nāga perā audupiara k'awa p'ani Jesuta tachi írapema p'aare waibia, Melquisedeck'a. ¹⁶Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bi Leví éreerādepemaarā awara bidamerā p'aareerā mimia–it'ee. Ma mimia oodait'ee paji na p'ek'au eujāde p'ani misa. Mamīda māga–e paji Jesús ome. Iru Leví éreerādeepa uchía–e paji awaraa p'aareerāk'a, taarā–e weda ma mimia oomerā. Māga–e. Tachi Ak'ōrépata Jesús awara bijí ichita ma mimiade bapariimerā. ¹⁷Māga k'awa p'ani irumaa jara bairā Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade:

‘Pi ichita P'aareerā Poro Waibia pait'ee, Melquisedeck'a.’ (Sal 110.4)

¹⁸Naaweda Tachi Ak'ōrepa Moisemaa p'āpíji ichia oopi k'inia bada ichi eperāarāmaa. Jaraji ne–animalaarā p'aareerāmaa ateedamerā, āchia peedamerā māik'aapa paadamerā ichi–it'ee. Mamīda ma p'aareerāpa ma p'āpidak'a oo p'anipa, eperāarā p'ek'au k'achia oopata p'oyaa wēpapida–e paji. ¹⁹Maperā Tachi Ak'ōrepa ma p'āpidak'a oodap'edaa waa oopi–e paji. Ma k'āyaara ichi ūraa chiwidi tachimaa k'awaapíji, ichi k'írapite p'ek'au k'achia wēe p'anadamerā Cristode ijāadak'āri. Ma awara māgí ūraa chiwidi k'aurepa írá Tachi Ak'ōre k'ait'aara wā p'ani it'aa t'íidak'āri.

²⁰Tachi Ak'ōrepa Leví éreerādepema p'aareerā awara bik'āri, awaraarā k'írapite pedee–e paji. ²¹Jōdee, írapema p'aare awara bik'āri, Tachi Ak'ōrepa ichi t'íde pedeeji. Māga k'awa p'ani iru ūraa p'ādade jara bairā:

‘Tachi Ak'ōrepa ichi t'íde nāga jara bairā, awaraa ne–inaa oo–e pait'ee. “Pi ichita p'aareerā poro waibia pait'ee.” ’ (Sal 110.4)

²²Tachi Ak'ōrepa Jesumaa māga jarada perā māik'aapa Jesús k'aurepa ūraa chiwidi paraa perā, k'awa p'ani ma ūraa chiwidide jara bi tachimaa pipiara bi irua Moisemaa jarada k'āyaara.

²³Tachi Ak'ōrepa apemaarā p'aareerā chok'ara bipachi. Mamīda āra māgí mimiade ichita p'anadak'aa, piupata perā. ²⁴Jōdee Jesús piuk'aa perā, Tachi Ak'ōrepa awaraa p'aareerā poro waibia bi–e pait'ee iru pari. ²⁵Mapa irua k'aripai ichide ijāapataarā, p'ek'au k'achia wēe p'anadamerā Tachi Ak'ōre k'írapite. Ichita bapari perā, ichita Tachi Ak'ōremaa chup'iria iidipariit'ee tachi pari.

²⁶Nāgí Jesús P'aareerā Poro Waibia tachia k'inia p'ani. Irua p'ek'au k'achia ook'aa, k'achia wēe bairā. K'ísia k'achia k'ísiak'aa. Na p'ek'au eujāde bak'āri, bapachi mīda eperāarā k'achia oopataarā t'āide, māgá ook'aa paji. Maperāpí Tachi Ak'ōrepa iru jōmaarā k'āyaara waibiara papíji. ²⁷Cristo apemaarā P'aareerā Poro Waibiarāk'a bi–e. Māgíirāpa

chok'apata apemaarã p'aareerã ewari chaa ne-animalaarã peedamerã paadait'ee Tachi Ak'õre-it'ee. Ma awara ne-animalaarã peedak'ãri paadait'ee Tachi Ak'õre-it'ee, naapiara mãga oopata ãchi pari, maap'eda apemaarã pari, p'ek'au k'achia oopatap'edaa k'aurepa. Jõdee Cristo piuda aba piuji, tachia p'ek'au k'achia oopata jõmaweda wẽpapiit'ee. ²⁸Ma jõma jara aupadade k'isiadak'ãri, k'awa p'ani Moisepa p'ãdade jara bi p'aareerã poro waibia mimia-it'ee awara bidamerã eperã tachik'a, p'ek'au k'achia oopari. Mamãda, ma p'ãpida t'ẽepai, Tachi Ak'õrepa ichi t'ide pedee bipa, biji ichi Warra, chi p'ek'au k'achia ook'aa bita, ichita tachi P'aareerã Poro Waibia pamerã.

Tachi Ak'õre Ūraa chiwidade jara bi Jesús tachi P'aareerã Poro Waibia

8 ¹Mia na pedee jara che wã, nãgata jara k'inia bi. Cristota tachi P'aareerã Poro Waibia. Iru Tachi Ak'õre juaraare su-ak'ĩ bapari Ak'õre truade. ²Ichi bimãi it'ari, mamata Tachi Ak'õre te waibia. Eperãarãpa mãgĩ te ooda-e paji. Tachi Ak'õrẽpata ooji. Mama Jesupa P'aareerã Poro Waibia mimia oopari tachi pari.

³Jõma P'aareerã Poro Waibiarã bipata, ãchia teedamerã Tachi Ak'õremaa ne-inaa eperãarãpa aneepata iru-it'ee. Mãgã Cristopa pida ne-inaa teepari Tachi Ak'õremaa, ichi tachi P'aareerã Poro Waibia perã. ⁴At'ãri Cristo na p'ek'au eujãde bada paara, Tachi Ak'õre te waibiade p'aarepa-e pak'aji, mãgee p'aareerã at'ãri paraa perã. Mãirãpa oomaa p'ani Moisepa p'ãdade jara bik'a. Cristo nama bi-e perã eperã k'ap'iyade, tachia k'awa p'ani iru mimia oomaa bi Ak'õre truade. ⁵Mamãda na eujãdepema p'aareerãpa ne-inaa oo p'ani jĩp'a Cristopa oo bik'a it'ari. Mãga k'awa p'ani Tachi Ak'õrepa jarada perã ichi te oopiit'ee pak'ãri Moisemaa:

‘Óoji ne-inaa jõmaata mia ak'ipidak'a, pi ee nok'ode bak'ãri mi ome.’

(Ex 25.40)

⁶K'awa p'ani tachi P'aareerã Poro Waibiapa oo bi it'ari pipiara bi na p'ek'au eujãdepema p'aareerãpa oopata k'ãyaara. Mãga bi Tachi Ak'õrepa ichi ūraa chiwidade jara bairã tachi pia ak'ipariit'ee Cristo k'aurepa.

⁷Tachi Ak'õrepa naa ūraa jarada k'aurepa eperãarã p'ek'au k'achia wẽe p'aneedap'edaa paara, awaraa ūraa chiwidi jara-e pak'aji. Mamãda ma naa ūraa jarada mãga-e pada perã, tachi chonaarãpa ūraa chiwidi jiri p'anajida. ⁸Ma awara Tachi Ak'õrepa unuk'ãri eperãarãpa p'oyaa ooda-e ma naawedapema ūraade jaradak'a, jaraji:

—‘Mi, Ak'õre Waibiapa jara bi: ¡Ūriti! Ewari cherude ne-inaa chiwidi ooit'ee. Ūraa chiwidi jarait'ee Judã èreerãdepemaarãmaa mãik'aapa awaraa Israeldeepa uchiadap'edaa èreerãdepemaarãmaa.

⁹ Nãgĩ ūraa chiwidi awara bi. Israel pidaarã chonaarãmaa jaradak'a mia aneek'ãri Egiptodeepa, mãga bi-e. Michi juadoopa ãchi

aneeji mīda, āchia oo k'iniada–e paji mia jaradak'a. Mapa mia āchi ak'i k'inia–e paji. ¡Mi, Ak'öre Waibiapa māga jara bi!

- 10 Mamīda ewari cherude Israel pidaarā jōmaarāmaa ūraa chiwidi jarait'ee. ¡Mi, Ak'öre Waibiapa māga jara bi! Nāgata ooit'ee. Ma ewatedeepa āramaa k'awapiit'ee mia oopi k'inia bi, māik'aapa māga oo k'inia p'anadait'ee, t'āripa k'inia p'anadairā. Mapa mimaa aupai Tachi Ak'ōreda adai, māik'aapa mia āra pia ak'i bapariit'ee, michi eperāarā perā.
- 11 Māga bak'āri, apidaapa chīaramaa, chi k'ōp'āyoorāmaa māik'aapa chi ēreerāmaa jarateeda–e pait'ee Tachi Ak'öre k'awaadamerā māik'aapa irude ijāapataadamerā. Jōmaarāpa mi k'awa p'anadait'ee āchi Ak'öre Waibiak'a, chupiria beerādeepa p'arat'ara beerāmaa.
- 12 Ārapa p'ek'au k'achia oopata chupiria k'awaait'ee māik'aapa wēpapiit'ee. Maap'eda waa k'irāpa–e pait'ee ārapa p'ek'au k'achia oopatap'edaa.' (Jer 31.31-34)

13 Tachi Ak'ōrepa “ūraa chiwidida” ak'āri, jara k'inia bi ma naa ūraa jarada Moisemaa sore pik'a bi. Ne–inaa soredaiparik'a, māga pik'a ma naa ūraa jarada sore dai wā.

Jesupa ichi waa it'aripema te waibiade bida

9 ¹Naapiara Moisemaa ūraa jarak'āri Tachi Ak'ōrepa jaraji sāgata irude ijāadai māik'aapa irua jaradak'a oodai. Ma awara Tachi Ak'öre te ne–edee ooda oopiji. ²Ma te ne–edee oodade chi naapema quartode baji lámpara bipata māik'aapa mesa pan p'epari Tachi Ak'öre–it'ee. Māgí Cuarto Awara Bida apachida Tachi Ak'öre Net'aa–it'ee. ³Araarepema Cuarto Awara Bida apachida Tachi Ak'öre–it'ee. Māgí t'iak'au baji p'aru teesoo bipa. ⁴Ma p'aru teesoo bi k'ait'a baji altar nēepa p'ēeda. Ai ĩri ne–inaa t'ūa bapari paapachida. Ma p'aru teesoo bi edupema eere baji baaltek'a bi nēepa p'ēeda. Ma baaltek'a bi eperāarāmaa k'irāpapi baji Tachi Ak'ōrepa Moisemaa jarada. Māgí edajāde baji *maná* chok'o nēedee oodade. Ichiaba baji Aarón pak'uru jua t'ono bada chonaarāweda māik'aapa Tachi Ak'ōrepa Moisemaa Ūraa māude p'āpida. ⁵Ma baaltek'a bada t'ap'a ĩri bainī p'anajida santok'a bee omé isia paraa. Māgí jīapataarā k'īra wāree, Tachi Ak'öre ik'aawa p'anapata iru truade. Maperā santo māgí jīak'a bijida ma t'ap'ade ak'īpiit'ee Tachi Ak'öre mama bi. Ma t'ap'ade p'aareerā poro waibiapa ne–animalaarā waa jīap'aji Tachi Ak'ōrepa eperāarā miapinaamerā āchia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. Mamīda mia naapai p'oyaa jōma jara–e.

⁶Israel pidaarāpa Tachi Ak'öre te cuarto omeede oodap'eda, p'aareerā ewari chaa t'īupachida naapema quartode āchi mimia oode, Tachi

Ak'õrepa Moisemaa jaradak'a. 7 Mamīda chi araarepema cuartode p'aareerā poro waibia aupaita t'īupachi, año chaa t'īuda aba. T'īuk'āri, ateeapachi ne–animal waa biit'ee ma baaltek'a bi ĩri. Māimisa Tachi Ak'õremaa chupiria iidiji ichia p'ek'au k'achia oopata pari māik'aapa Israel pidaarāpa p'ek'au k'achia oopatap'edaa pari; āchia ne–inaa k'achia k'awada–ee oopatap'edaa paara. 8 Māga oopida k'aurepa Tachi Ak'õre Jaurepa eperāarāmaa k'awapi baji mǎgí tede Tachi Ak'õre k'ait'a wādaik'araa bi. 9 Ma jōma oopida k'aurepa ma eperāarāmaa, Tachi Ak'õrepa jarateemaa baji ichia āramaa k'awapi k'inia bada māik'aapa tachi ĩrapemaarāmaa paara. Nāga k'awapi k'inia baji. Net'aa teedak'āri māik'aapa ne–animalaarā peepidap'eda, paapidak'āri Tachi Ak'õre–it'ee, eperāarā at'āri k'ĭsia p'ua p'anapachida āchia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. 10 Chi māga oopataarāpa ne–inaa k'odak'āri, k'ap'ia siidak'āri māik'aapa ne–inaa todak'āri Tachi Ak'õrepa Moisemaa p'āpidak'a, ĩripai o–īa p'aneepachida, Tachi Ak'õrepa pipiara k'awapirumaa ichia k'ĭsia iru bada āchi–it'ee.

Cristo waa bat'ada

11 Ma–it'ee Cristo cheji, tachi P'aareerā Poro Waibia pait'ee. Ichia k'awapipari Tachi Ak'õrede ijāapataarāmaa Ak'õrepa k'ĭsia iru bi āchi–it'ee. Māga ooi ichi bapari perā Tachi Ak'õre it'aripema te waibiade. Mǎgí te waibia pipiara bi na p'ek'au eujādepema te waibia k'āyaara, eperāarāpa ooda–e pada perā. Jĭp'a Tachi Ak'õrēpata ooji. 12 Ma awara na eujādepema p'aareerā poro waibia ma edupiara bi cuartode t'īuk'āri, ne–animalaarā waa ateevari. Mamīda Cristo t'īuk'āri ma it'aripema tede chi cuarto edupiara bide, t'īuda aba t'īuji ichi waa bat'adata bide Tachi Ak'õre bimāi. Mǎgá tachi neto pik'a ataji uchiadamerā tachia p'ek'au k'achia oopata jua ek'ariipa māik'aapa atuanaadamerā. 13 K'awa p'ani Tachi Ak'õrepa naa ũraa jaradadeepa Moisemaa eperāarā t'īudaik'araa p'anadak'āri Tachi Ak'õre te waibia bimāi, nāga oojida waya t'īudaipia p'anadamerā. Chivo chak'eerā māik'aapa p'ak'a chak'eerā ateejida p'aareerāmaa peedamerā māik'aapa chi waa jĭap'edamerā āchi ĩri. Māga–e pirā jĭap'epipachida it'abarre p'ora p'ak'a wēra chak'e paadap'edaa p'oirada pania ome. Ma ne–animalaarā waa bat'ada k'aurepa Tachi Ak'õrepa eperāarā ĩripema k'achia aupai wēpapiji. 14 Mamīda Cristo waa bat'ada k'aurepa Tachi Ak'õrepa ne–inaa pipiara oopari. Cristopa p'ek'au k'achia maarepida oo–e paji mīda, Tachi Ak'õre Jaurepa k'aripaji iru tachi pari piumerā. Mǎgá iru waa bat'ada k'aurepa Tachi Ak'õrepa wēpapipari ne–inaa k'achia jōmaweda tachi atuapipari, ne–inaa tachi k'ĭsia p'uapipari paara. Tachi Ak'õre ichita baparipa māga oopari k'inia bairā tachia irude ijāapataadamerā māik'aapa oopataadamerā irua k'inia bik'a.

Cristopa ooda Tachi Ak'õre Ūraa chiwidade jara bik'a

¹⁵Tachi Ak'õrepa mǎga k'inia bairǎ, Cristo pǐiji irua oomerǎ Ak'õre Ūraa chiwidade jara bik'a. Mǎgǎ chonaarǎwedapema Tachi Ak'õrede ijǎapatap'edaarǎpa auk'a iru p'anadait'ee ne–inaa jõma irua k'isia iru bada āchi–it'ee. Cristo piuda k'aurepa Tachi Ak'õrepa wǐpapiji ārapa p'ek'au k'achia oopatap'edaa, tachide ome auk'a. Mǎga ooji Cristo piuda perǎ jõmaarǎ pari, p'ek'au k'achia wǐe ichita p'anapataadamerǎ Tachi Ak'õre k'irapite.

¹⁶K'isiadama nǎgide. Eperǎpa k'art'ade p'ǎ iru bak'ǎri k'aimaa ichi net'aa bǐit'ee ichi piuk'ǎri, chi net'aa atait'ee bipa ma net'aa atak'aa chipari chok'ai bi misa. Mamida ma k'art'a p'ǎ iru bi eperǎ piuk'ǎri, apemapa iru net'aa atapari. ¹⁷Mǎga pik'a Cristo piuji ooit'ee Tachi Ak'õre Ūraa chiwidi jara bik'a. Piu–e pada paara, tuchia iru p'anada–e pak'aji Tachi Ak'õrepa jarada tachimaa teet'ee. ¹⁸Mǎga baji ichiaba chonaarǎweda, ne–animalaarǎ peedak'ǎri Tachi Ak'õrepa oomerǎ ichia Moisemaa naa jaradak'a. ¹⁹Moisepa Tachi Ak'õre Ūraa jõmaweda jarap'eda ichi p'uuru pidaarǎmaa, p'ak'a mǎik'aapa chivo peejida. Mǎpai madeepa waa ataji mǎik'aapa p'oiraji pania ome. Oveja k'ara p'oree t'idapa *hisopo* jua chak'eerǎ k'õrajima abaade jik'ooji. Mamǎik'aapa mǎgipa waa jiap'ejji Tachi Ak'õre Ūraa p'ada iri mǎik'aapa eperǎarǎ iri. ²⁰Mǎga oo bi misa, mǎgaji:

'Nǎgǐ waa jara k'inia bi Tachi Ak'õrepa mimaa jaradak'a parǎ pia
ak'iit'ee, irua oopi bik'a ooruta pirǎ.' (Ex 24.8)

²¹Ichiaba Tachi Ak'õre te ne–edee ooda edajǎde mǎik'aapa chi ne–inaa jõma aide nĩbada iri ma waapa jiap'ejji. ²²Mǎga ooji ai naaweda Tachi Ak'õrepa irumaa jarada perǎ mǎgǐ te mǎik'aapa net'aa jiap'emerǎ ne–animalaarǎ waapa. Mǎga ook'ǎri, Ak'õrepa ne–inaa k'achia ma tede nĩbada waa ak'i–e paji. Mǎga bada perǎ ne–animalaarǎ waa ome, k'awa p'ani Tachi Ak'õrepa eperǎarǎpa p'ek'au k'achia oopata jõmaweda wǐpapi–e pait'ee, aba piu–e pirǎ āchi pari.

²³Moisepa ne–animalaarǎ waapa jiap'ejji na p'ek'au eujǎdepema te waibiade, Tachi Ak'õrepa Israel pidaarǎ pia ak'imerǎ. Mamida Tachi Ak'õrepa ma ne–animalaarǎ waa k'ǎyaara pipiara k'inia baji jiap'emerǎ ichi it'aripema te waibiade, ichia eperǎarǎ jõmaweda pia ak'imerǎ. Mapa Cristo pǐiji eperǎarǎ pari piumerǎ. Cristo chok'ai p'irabaik'ǎri, ma it'aripema te waibiade ichi waa jiap'ejji eperǎarǎ p'ek'au k'achia wǐe p'anedamerǎ Ak'õre k'irapite.

Cristo it'aripema te waibiade t'fuda

²⁴Cristo t'fũ–e paji ma it'aripema jǎak'aa tede; eperǎarǎpa te oodap'edaade. Ma k'ǎyaara it'aripema te waibiadeta t'fũji Tachi Ak'õre k'irapite, chupiria iidit'ee tachi pari. ²⁵Ma it'aripema tede t'fũk'ǎri, oo–e paji judiorǎ p'aareerǎ poro waibiapa ooparik'a. Mǎgipa año chaa

ne-animal waa ateeperi Tachi Ak'õre te waibia edupiara bi cuartode. Mamída Cristopa ateeda apai ichi waa ateeji it'aripema te waibiade. ²⁶Māga-e pada paara, Cristo piuda chok'ara piuk'aji, Tachi Ak'õrepa na p'ek'au eujã ooru weda. Mamída Cristo cheda aba cheji m̄aik'aapa kurusode piuda aba piuji na p'ek'au eujã jõrumaa, tachi p'ek'au k'achia wēpapiit'ee. ²⁷Eperã chaa piuda aba piut'ee. Maap'eda Tachi Ak'õrepa ak'iit'ee ma eperãpa pia maa-e pirã k'achia ooda na p'ek'au eujãde bi misa. ²⁸Māga pik'a Cristo piuda aba piuji eperãarã chok'araarãpa p'ek'au k'achia oopata wēpapiit'ee. Waya cheit'ee. Mamída ma cherude tachia p'ek'au k'achia oopata wēpapide che-e pait'ee. Jip'a cheit'ee ichi cheru ni p'aniirãmaa teede jõma Tachi Ak'õrepa k'isia iru bi āchi-it'ee.

Jesude ijāapataarã Tachi Ak'õre k'irapite p'ek'au k'achia wēe p'anadait'ee

10 ¹Tachi Ak'õrepa Moisemaa p'āpidak'a oopataarãpa waide k'awada-e jõmaweda Tachi Ak'õrepa k'isia iru bi ooit'ee Cristo k'ap'ia pari. Maperã ip'iipai ne-animalaarã peedap'eda, paa p'ani m̄ida Tachi Ak'õre-it'ee, iru k'irapite p'oyaa p'ek'au k'achia wēe p'anadak'aa. ²Moisepa p'ādade jara bik'a oo bipa p'ek'au k'achia wēpapida paara, waa ne-animalaarã peedap'eda, paada-e pak'aji āchia p'ek'au k'achia oopatap'edaa k'aurepa. Mamída at'āri māga oopata. Mapa k'awa p'ani āchi at'āri k'isia p'ua jõnapata. ³Año chaa ma ne-animalaarã peedak'āri, āchia k'achia oopata waapiara k'irāpapata, ⁴p'ak'a waa m̄aik'aapa chivo waapa p'ek'au k'achia wēpapik'aa perã.

⁵Maperãpi Cristo na p'ek'au eujãdee chek'āri, ichi Ak'õremaa m̄agaji: —'Ne-animalaarã peepachida m̄ida pi-it'ee m̄aik'aapa ne-inaa ateedachida m̄ida p̄imaa teedait'ee, wāara pia māga k'inia-e paji. Maperã mi na eujādepemaarāk'a t'opiji piumerã eperãarã pari. ⁶Ichiaba pi o-īa-e baji ne-animalaarã peedap'eda, paadak'āri ak'ipidait'ee pi k'inia iru p'ani, maa-e pirã chupiria iididait'ee ārapa p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. ⁷Mapa mia m̄agaji: "Pichá, Ak'õre, mi nama bipi ooit'ee pia k'inia bik'a. Pichi ūraa p'ādade jara bik'a mia ooit'ee." ' (Sal 40.6-8)

⁸Cristopa māga jarak'āri, naapiara m̄agaji: —K'inia-e paji ne-animalaarã peedamerã m̄aik'aapa ne-inaa ateedamerã p̄imaa teedait'ee. Pi o-īa-e bajida aji, ne-animalaarã peedak'āri ak'ipidait'ee pi k'inia iru p'ani maa-e pirã chupiria iididait'ee āchia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa.

Cristopa māga jaraji Tachi Ak'õrépata Moisemaa jaraji m̄ida ne-animalaarã peedamerã ma-it'ee. ⁹Maap'eda Cristopa m̄agaji:

—Ak'õre, mi nama bi ooit'ee pia k'inia bik'a.

Māga jarada perã tachia k'awa p'ani chi naaweda oopatap'edaa Moisepa p'ādak'a jõru, Tachi Ak'õrepa ichi ūraa chiwidipida perã Cristo

k'aurepa. ¹⁰Cristopa ooda perã Tachi Ak'õrepa k'inia badak'a, kurusode piuda aba piu chek'ãri tachi k'ap'ia pari, Tachi Ak'õrepa tachi p'ek'au k'achia wëpapiji. Maperãpi ñrá tachi ijãapataarã p'ek'au k'achia wëe p'ani Tachi Ak'õre k'irapite.

¹¹Moisepa p'ãdade jara bik'a, ewari chaa judiorã p'aareerãpa ne-animalaarã paapata. Mãgá ip'iipai oopata, mãga oopata k'aurepa p'oyaa p'ek'au k'achia wëpapidak'aa pai mïda. ¹²Jõdee Cristo piuda abaade p'ek'au k'achia wëpapiji. Maap'eda su-ak'i beeji Tachi Ak'õre truade iru juaraare. ¹³Mama Cristopa nimaa bi Tachi Ak'õrepa iru k'ira unuamaa iru p'anapataarã ichi jua ek'ari birumaa. ¹⁴Cristo piuda aba piuda perã tachi k'ap'ia pari, irude ijãapataarã p'ek'au k'achia wëe ichita p'anadait'ee Tachi Ak'õre k'irapite.

¹⁵Tachi Ak'õre Jaurepa ichiaba made jara baji jarak'ãri:

¹⁶'Ewari cherude mia Israel pidaarãmaa ùraa chiwidi jarait'ee. ¡Mi, Ak'õre Waibiapa mãga jara bi! Ma ewatedeepa k'awaapiit'ee mia ãramaa oopi k'inia bi mãik'aapa mãga oo k'inia p'anadait'ee, t'ãriipa k'inia p'anadairã.' (Jer 31.33)

¹⁷Mãga jarap'eda, ichiaba jaraji:

'Mia waa k'irãpa-e pait'ee ãrapa p'ek'au k'achia oopatap'edaa.'

(Jer 31.34)

¹⁸Tachi Ak'õrepa mãgá p'ek'au k'achia waa k'irãpa-e pait'eeda ada perã, k'awa p'ani Jesús piuda k'ãyaara ne-inaa pipiara wë-e p'ek'au k'achia wëpapiit'ee.

It'aa t'ïdak'ãri, Tachi Ak'õre k'ait'a wãdai

¹⁹Mãpai ñpemaarã, Jesucristo waa bat'ada k'aurepa nãgaweda tachi panadai Tachi Ak'õre bimaa. ²⁰¿Sãga jãma panadaima? K'irãpãti Ak'õre te waibiade chi cuarto edupiara t'iak'au baji p'aru teesoo bïpa, eperãarã t'ïunaadamerã Tachi Ak'õre badamãi. Mamïda Jesucristo kurusode piuk'ãri, Tachi Ak'õrepa ma p'aru teesoo bi jëpiji ak'ipiit'ee ma k'ãyaara ne-inaa chiwidi biit'ee, ma k'aurepa eperãarã t'ïudamerã ichi bimãi. Mãgí Jesús k'ap'ia chok'ai p'irabaida. Ma k'aurepata tachi it'aa t'ïdak'ãri, it'ari t'ïudai Tachi Ak'õre bimãi. ²¹Ma awara Cristo, tachi P'aareerã Poro Waibia perã, irua Tachi Ak'õre it'aripema te ak'ipari. ²²Mapa it'aa t'ïmaa bide t'ãri pia wãdáma Tachi Ak'õre k'ait'a. Irua oopi bik'a oo k'inia p'anadáma mãik'aapa ijãadáma irua tachi p'ek'au k'achia wëe ak'i bi. K'ïsia p'ua p'ananaadáma tachia p'ek'au k'achia oopatap'edaa k'aurepa, Cristo waapa ma jõma wëpapida perã mãik'aapa ne-inaa k'achia oo amaa k'inia p'anida ada perã paniapa siidak'ãri. ²³Mãgapai-epi. Ichita p'anadáma tachi p'anadap'edaak'a naa t'ãriipa ijãadak'ãri, k'awa p'anadairã Tachi Ak'õrepa teeit'ee ne-inaa jõma ichia k'ïsia iru bi tachi-it'ee. ¡Tachi Ak'õrepa ichita oopari ichia jara bik'a! ²⁴Jiridãma

chik'aripapataadait'ee, tachi jōmaweda chik'inia p'anapataadait'ee māik'aapa ne–inaa pia oopataadait'ee. ²⁵P'ananaadāma awaraarāk'a, chi cheda–e p'aniirā Tachi Ak'ōre Ūraa ūride. Ma k'āyaara chip'edaidap'eda, chik'aripa p'anadāma pipiara ijāadait'ee, Tachi Ak'ōre ewari waibia ewate paru misa. Ma ewate Tachi Ak'ōrepa ak'iit'ee eperāarāpa pia māik'aapa k'achia oopatap'edaa.

²⁶Ijāadak'āri Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēida Cristode, tachia oo k'iniata oo wāruta pirā, ijāa amaa k'iniapa, k'īsiadaik'araa bi awaraa ne–inaapa tachia p'ek'au k'achia oopata wēpapii. Cristo awara ne–inaa wē–e tachia p'ek'au k'achia oopata wēpapiit'ee. ²⁷Chi māga ijāada–e p'aniirāpa āchi piuda waaweedaipia bi, ai t'ēpai Tachi Ak'ōrepa āchia k'achia oopatap'edaa ak'ik'āri, āchi pēiit'ee perā t'ipitau jērajēraa jira bide. Mamaata wādait'ee jōma Tachi Ak'ōre jua ek'ari p'ana k'iniadak'aa p'aniirā. ²⁸Chonaarāweda eperāpa ooamaa bak'āri Moisepa p'ādade jara bik'a, māgipa p'ek'au k'achia oo bi unudap'edaarāpa, omé maa–e pirā ōpee, jarapachida āchi poroorāmaa. Māga k'awaadak'āri, peet'aapachida, chupiria k'awada–ee. ²⁹Chonaarāweda māga paji pirā, ¿audupiyara Tachi Ak'ōrepa nāgīrā miapi–e paik'ā? Ijāa amaa wāda Jesucristota Tachi Ak'ōre Warra māik'aapa Tachi Ak'ōre Jaurepa oo bi eperāarā k'aripait'ee Tachi Ak'ōreddepema–e. Ma awara jara p'ani ichi Ūraa chiwidi jara bik'a Cristo waa bat'lada k'aurepa eperāarā p'ek'au k'achia wēpapi–e māik'aapa māgá p'ek'au k'achia wēe p'anada–e Ak'ōre k'irapite. ³⁰K'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa māgīrā miapiit'ee ichia jarada perā:

'Miata p'ek'au k'achia oopataarā miapiit'ee. Miata āchi k'achia
ooit'ee āchia ne–inaa k'achia oopata pari.' *(Dt 32.35)*

Ichiaba ichi ūraa p'ādade jara bi:

'Tachi Ak'ōrépata ak'iit'ee ichi eperāarāpa ne–inaa pia māik'aapa
k'achia oopatap'edaa.' *(Dt 32.36)*

³¹Tachi Ak'ōre Waibia ichita bapari. Ichi k'iraudaru pirā tachi ome, tachia waaweepa p'oyaa chooda–e pai.

³²Mamīda k'irāpāti parāpa naa Cristode ijāadak'āri, chupiria jōnadap'edaa. Tachi Ak'ōrepa parāmaa k'awapiji ichi ūraa chiwidide jara bi Cristode. Maap'eda awaraarāpa parā miapijida mīda, choopachida ijāa p'anadap'edaa perā. ³³Edaare choopachida ijāadak'aa beerāpa ik'achia jarapatap'edaa māik'aapa parā oo iru p'anapataadap'edaa apemaarā taide. Ma awara parāpa unudak'āri pāchi ipemaarā Cristo k'aurepa māgá chupiria chitooni, k'aripapachida. ³⁴Ichiaba chupiria k'awaa jōnapachida ijāapataarā carcelde p'ani māik'aapa āra k'aripajida. Parā o–īa p'anapachida ijāadak'aa beerāpa pāchi net'aa jōma jāri atadak'āri, k'awa p'anadap'edaa perā it'ari iru p'ani ne–inaa pi–iara. Ma ne–inaa jōma Tachi Ak'ōrepa k'īsia iru bi tachi–it'ee jō–e pait'ee. ³⁵Jōma ma et'ewa jarada wāara perā, waaweenáati. Tachi Ak'ōrepa k'īsia iru bi parāmaa

ne-inaa pi-ia teeit'ee. ³⁶Mapa choo p'anapatáati pãchi ijãa p'anide Tachi Ak'õrepa oopi bik'a oodait'ee. Mãga ooruta pirã, unudait'ee jõma irua jarada teeit'ee parãmaa. ³⁷K'irãpãti irua jarada:

'Taarã-e nide chi cheit'ee bita cheit'ee. Taarã-e pait'ee. ³⁸P'ek'au k'achia wëe p'aniirã mide ijãapata perã, mi ome p'anadait'ee.

Mamĩda waya naa para badak'a ijãada-e p'aneeruta pirã, mi o-ĩa ba-e pait'ee ãra ome.' (Hab 2.3-4)

³⁹Tachi Ak'õrepa mãga jaraji mĩda, tachita atuada-e pait'ee ma ijãada-eerãk'a, Cristode wãara ijãapata perã. Maperãpi irua tachi k'aripait'ee irumaa parutamaa.

Chonaarãpa ijãapatap'edaak'a ijãadaipia bi

11 ¹¿K'ãata jara k'inia bima Tachi Ak'õrede ijãapari? Ijãapata perã k'awa p'ani wãarata uchiat'ee Tachi Ak'õrepa jara bik'a, waide mãga unuda-e p'ani mĩda. ²Tachi chonaarãpa mãgã ijãa p'anapatap'edaa perã, Tachi Ak'õrepa ãra pia ak'iji.

³Ijãapata perã tachia k'awa p'ani Tachi Ak'õrepa na p'ek'au eujã mãik'aapa pajã ooji ichi pedeeppai. Mapa írã tachia jõmaweda unu p'ani irua ooda ne-inaa wë-e padadeepa.

⁴Abelpa ijãa bada perã, Tachi Ak'õremaa ne-inaa pipiara teeji Caĩnpa teeda k'ãyaara. Mapa Tachi Ak'õrepa pia ak'iji Abelpa teeda mãik'aapa irumaa jaraji: "Pi pia bapari mi k'irapite." Abel piuji mĩda, at'ãri tachimaa k'awaapipari Tachi Ak'õrede ijãadaipia bi mãik'aapa oodaipia bi irua k'inia bik'a.

⁵Enocpa ijãa bada perã, Tachi Ak'õrepa ateeji na p'ek'au eujãdeepa, piuee. Maperã iru ik'aawa p'anapatap'edaarãpa waa unuda-e paji. Ma ateei naaweda Ak'õrepa jaraji: "Enocpa mi t'ãri o-ĩapiparida aji, mi k'irapite pia bapari perã."^c ⁶Mamĩda eperãpa Tachi Ak'õrede ijãa-e bi pirã, Tachi Ak'õre p'oyaa t'ãri o-ĩapi-e. Mapa eperã it'aa t'ĩmaa bak'ãri, Tachi Ak'õremaa k'ait'aara wã k'inia bi pirã, ijãaipia bi Tachi Ak'õre ichita bapari. Ichiaba ijãaipia bi Tachi Ak'õrepa k'aripapari ichide pipiara ijãarutaarã.

⁷Noépa ijãaji Tachi Ak'õrepa jarak'ãri na p'ek'au eujã jõma paniapa ùut'aait'ee, mãga waide unuda-e paji mĩda. Tachi Ak'õre waawee bada perã, ooji barco choma ichi èreerã ome bataudait'ee, mãgã piuda-e pait'ee. Ma barco mãgã ook'ãri, apemaarãmaa ak'ipiji ichia ijãa bi. Mãga unujida mĩda ijãada-e paji. Maperãpi k'iniijida. Mamĩda Noépa ijãa bada perã, Ak'õrepa jaraji: "Noé pia bapari mi k'irapite."

⁸Abrahampa ijãa bada perã, Tachi Ak'õrepa jarak'ãri wãmerã ichia teeit'ee pada eujãdee, Abraham uchijaji ichi eujãdeepa. Mamĩda k'awa-e paji sãmaa wãru. ⁹Abrahampa ijãa bada perã, banaji ma eujã jaradade.

^c 11.5 Gn 5.24.

Bapachi te ne—edee oodade awaraa eujãdepemaarãpa oopatap'edaak'a. Ichiaba mägá p'anapachida Isaac mãik'aapa Jacob, ijãadap'edaa perã Tachi Ak'õrepa jarada; ma eujã teeit'ee ãchi èreerãmaa. ¹⁰Abraham mägá bapachi ijãa bada perã Tachi Ak'õrepa ichi ateeit'ee ichia p'uuru oodamaa; ma p'uuru jõ—e pait'ee.

¹¹Abraham audú chonaa baji warra ooit'ee. Ichiaba Sara warra t'ok'aa paji. Mamída Tachi Ak'õrepa warra oopiji Abrahammaa, ijãa bada perã Tachi Ak'õrepa ooit'ee ichia jaradak'a. ¹²Mãpai Abraham eperã piudak'a baji mída, warrarã chok'ara irudeepa uchiyajida, lucero pajãde nĩbik'a mãik'aapa p'usa ide ipu tau nãusaa nĩbik'a.

¹³Ma eperãarã jõmaarãpa ijãa p'anapachida ãchi piurutamaa, at'ãri jõma Tachi Ak'õrepa jarada teeit'ee ãramaa unuda—e paji mída. Mamída ijãa p'anadap'edaa perã, k'awa p'anajida Tachi Ak'õrepa ooit'ee ichia jaradak'a. Mapa o—ia k'ĩsiadak'ãri ãchia ne—inaa iru p'anadait'ee Ak'õre juadeepa, apemaarãmaa jarajida ma eujã ãchi p'anadap'edaamãi wãara ãchide—e paji. ¹⁴Mãga jarajida it'aripema eujãde k'ĩsia p'anadap'edaa perã. ¹⁵Ãchi uchiadap'edaa eujãde k'ĩsia p'anadap'edaa paara, waya ãpítee wãk'ajida. ¹⁶Mamída wã k'inia p'anajida p'anapataade it'aripema eujãde, mägá na p'ek'au eujã k'ãyaara pipiara bairã. Mãga k'ĩsia p'anadap'edaa perã, Tachi Ak'õre k'ĩra nejasia—e ãchi Ak'õre Waibia pait'ee. Irua ãra—it'ee p'uuru oo iru bi ichi truade.

¹⁷Tachi Ak'õrepa k'l'awaa k'inia baji Abrahampa irude wãara ijãa bi wa mãga—e. Maperã jaraji Abrahammaa chi warra Isaac peemerã mãik'aapa paamerã ichi—it'ee. ¹⁸Abrahampa ijãa bada perã, mägá peeit'ee paji chi warra apai Sara ome iru bada, Tachi Ak'õrepa ai naaweda Abrahammaa jaraji mída:

'Mia Isaacdeepa uchiadait'eerã pia ak'iit'ee pi mide ijãapari perã.'

(Gn 21.12)

¹⁹Abrahampa ijãaji Tachi Ak'õrepa eperã piuda chok'ai p'irabaipii. Wãara mãga pik'a baji Isaac ome. Piuda p'irabaidak'a baji, chi ak'õrepa peei naaweda, Tachi Ak'õrepa peenaapãde ada perã.

²⁰Isaacpa ijãa bada perã, Tachi Ak'õrepa jarapidak'a jaraji Jacobmaa mãik'aapa Esaumaa. It'aa iidiji Tachi Ak'õrepa Jacob Esau ome pia ak'i bapariimerã.

²¹Jacobpa Ak'õrede ijãa bada perã, ichi piut'ee pak'ãri, it'aa iidiji Tachi Ak'õrepa José warrarã bendiciamerã. Chonaa bada perã, ichi bordonde t'idik'aji mãga ook'ãri.^d

²²Josepa Tachi Ak'õrepa jarada ijãada perã, ichi piut'ee pak'ãri, chi arii p'anadap'edaarãmaa jaraji Israel pidaarã Egipto eujãdeepa uchiadait'ee. Ichiaba jaraji mãga p'asak'ãri, ãrapa ichi biiri auk'a ateedamerã.

^d 11.21 Gn 47.31.

²³ Moisés ak'õreeräpa ijää p'anadap'edaa perä, Moisés t'ok'äri mäik'aapa k'ïra wãree unudak'äri, atane õpee mera bijida. Rey pedee waaweeda–e paji, irua jaraji mïda imik'ïra warra chak'eerä jômaweda peepiit'ee.

²⁴ Moisepa ijää bada perä, chonaa pak'äri, Faraón k'au warrak'a pa k'inia–e paji. ²⁵ Ma k'äyaara apemaarä Israel pidaarä chupiria chitooni ome auk'a ba k'inia baji mimia chaaree oomaa, p'ek'au k'achia ode o–ïa nipai k'äyaara. ²⁶ K'ïsiaji pipiara bai chupiria nïbait'ee Tachi Ak'õredeerä ome, ni p'ani misa Tachi Ak'õrepa peiit'ee bi ächi k'aripamerä, Egiptodepema ne–inaa pia iru bai k'äyaara. Mäga k'ïsiaji k'awa bada perä Tachi Ak'õrepa teeit'eeda ada pipiara bi.

²⁷ Moisepa ijää bada perä wäji Egipto eujädeepa, rey k'ïrau bi waawee–ee. K'awa baji Tachi Ak'õre ichi ome bi, ichi taupa unu–e paji mïda.

²⁸ Moisepa ijää bada perä Tachi Ak'õrepa Israel pidaarä k'aripai, äramaa Pascua fiesta oopiji. Mägide oveja peepiji, maap'eda ära te t'ïupata i chaa waa jïap'epiji *hisopo* jua chak'eeräpa. Mäga oojida ächi warrarä naapemaarä peepiamaapa, Tachi Ak'õrepa jarada perä ichi ängel peiit'ee Egipto pidaarä warrarä naapemaarä peede.

²⁹ Israel pidaaräpa ijää p'anadap'edaa perä, Mar Rojo p'oo bide wäyaajida eujä pania wëe bik'a. Mamïda Egipto pidaarä auk'a wäyaadait'ee pak'äri, jöma toida k'inijida.

³⁰ Israel pidaaräpa ijää p'anadap'edaa perä, ewari siete parumaa ewari chaa p'ïrrabajida Jericó p'uuru ik'aawa, Tachi Ak'õrepa jaradak'a oodamerä. Mägá oodap'eda, Tachi Ak'õrepa muralla choma ma p'uuru t'ïak'au bada baapiji.

³¹ Prostituta Rahabpa Tachi Ak'õrede ijää bada perä, ichi temäi o–ïa t'ïupiji Josuépa eperäarä omé pëida; ma p'uuru ak'ide chedap'edaarä. Maperä piu–e paji apemaarä ma p'uurude ijäadak'aa beeräk'a, Israel pidaaräpa ma p'uuru jöt'aa chedak'äri.

³² ¿K'äata waa jaraima? P'oyaa jöma jara–e jua araa–e perä jarait'ee Gedeónpa ooda, Baracpa, Sansonpa, Jeftepa, Davidpa mäik'aapa Samuelpa oodap'edaa, Tachi Ak'õre pedee jarapataaräpa oodap'edaa paara. ³³ Mägiiräpa ijää p'anadap'edaa perä, Tachi Ak'õrepa ächi k'aripaji nãga oodamerä. Ük'uru jura chõo p'oyaajida; awaraaräpa pia ak'ïjida ächi jua ek'ari p'anadap'edaarä; awaraaräpa unujida Tachi Ak'õrepa ooit'eeda ada ächi chonaarä k'aripait'ee; awaraaräpa león it'ai jïapijida, Tachi Ak'õrepa k'aripap'eda; ³⁴ Awaraarä t'ipïtaudeepa paa–ee uchijida; awaraarä chok'ai uchijida espadapa pee k'inia p'anadap'edaarä juadeepa; ük'uru juatau t'ümaa p'anadak'äri, Tachi Ak'õrepa juataura papiji; awaraarä Tachi Ak'õrepa sôcharra papip'eda, chõojida ächi k'ïra unuamaa iru p'anapataarä ome; ük'uruuräpa ächi eujädeepa jërek'oojida awaraa eujädepema chõode chedap'edaaräpa. ³⁵ Ichiaba wëraarä

ũk'uruurãpa Tachi Ak'õrede ijãa p'anadap'edaa perã, unujida ãchia k'inia iru p'anadap'edaa piudap'edaarã chok'ai p'irabairuta.

Jõdee, ijãa p'anajida mĩda, ũk'uru piu k'achia piujida. Ijãadak'aa beerãpa mãgiirã jita atadak'ãri, mãgapachida: “Pẽida–eda apachida, Cristode ijãa amaarutamaa”. Mamĩda mãga ooda–e paji. Maperã piujida. Æchia k'lawajida piudap'eda, Tachi Ak'õrepa ãchi waya chok'ai p'irabaiipit'ee iru ome p'anapataadamerã, waa piuda–ee. ³⁶Ichiaba ijãadak'aa beerãpa ũk'uru imik'ĩraarãmaa ik'achia jarajida mãik'aapa wĩjida. Ma awara cadenapa jĩdap'eda, carcelde t'ĩ nĩbĩjida. ³⁷Awaraarã mãupa bat'a peejida maa–e pirã serruchopa esajĩak'a t'oop'e peejida. Ũk'uru peejida espadapa. Ũk'uru chupĩria oveja e maa–e pirã cabra e jĩ nipapachida; jarra oopachida mãik'aapa chiãrapa ãra k'achia ooruta choopachida. ³⁸Na p'ek'au eujãde ichita p'anadaik'araa baji, ãchi ik'aawa p'anadap'edaarã k'ãyaara pipiara p'anadap'edaa perã. Mãga p'anajida Tachi Ak'õrede ijãa p'anadap'edaa perã. Nipapachida eujã pania wẽe bide mãik'aapa mẽe, eera jẽra bimãi. Maapai p'anapachida yooro te uriade mãik'aapa mãu te uriade.

³⁹Ma jõmaarãpa Tachi Ak'õrede ijãa p'anadap'edaa perã, irua ãra k'aripaji mãik'aapa pia ak'iji. Mamĩda piudai naaweda, Tachi Ak'õrepa ãramaa teetit'eeda ada maarepida unuda–e paji. ⁴⁰Irua k'inia baji ãrapa ne–inaa pipiara iru p'anadamerã tachi ome auk'a. Iru ũraa chiwidi k'aurepa wẽpapiji ãrapa p'ek'au k'achia oopatap'edaa tachide ome auk'a, jõmaweda p'ek'au k'achia wẽe p'anadamerã ichi k'ĩrapite.

Choodaipia bi Cristode ijãa p'anide

12 ¹Mãpai ma ijãa p'anadap'edaarã chok'araarãpa tachi ak'imaa p'anadairã Ak'õre truadeepa, p'anapataadãma ãra p'anapatap'edaak'a. Ara p'irapataarã jĩp'a p'irapatak'a panadait'ee ãchi p'ira wãrutamaa, mãga pik'a Cristode ijãadãma. Oo amaadãma p'ek'au k'achia mãik'aapa ne–inaa Tachi Ak'õrepa oopi–e bi. Jĩp'a oodãma Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a, irumaa p'anandaruta misa. ²Mãga oo p'anide k'ĩsiadãma Jesucristode, irua naapiara ijãa bada perã ichi piurumaa. Īrã ichia mãgã tachi k'aripapari, pipiara ijãa wãdamerã piurutamaa. Ichi kurusode chupĩria piuk'ãri, k'ĩra nejasia–e paji mãgã piut'ee, k'awa bada perã chupĩria nĩbap'eda, o–ĩã bait'ee. Mãgã ĩrã su–ak'i bi Tachi Ak'õre su–ak'i beepari juaraare.

³Parãpa k'ĩsiadaipia bi Jesús chupĩria nĩbada ijãadak'aa beerã k'aurepa. Æchia ijãadaamaa p'anajida irua ooda unudak'ãri mãik'aapa irua jarada ũridak'ãri. Mãgã oojida mĩda, iru choopachi. Mãgã parã auk'a choodaipia bi irude ijãa p'anide. Sẽdaik'araa bi mãik'aapa p'oyaa choo–eda adaik'araa bi. ⁴Parã mãgã choo jõnide, waide p'ek'au k'achia oopi k'inia p'aniirãpa parã peeda–e p'ani Jesús peedap'edaak'a. ⁵¿K'ĩra atua

p'anik'ã Tachi Ak'õrepa parã ũraada, eperãpa chi warra ũraa bik'a? Iru ũraa p'ãdade jara bi:

'Warra, pia k'ĩsĩaji Tachi Ak'õrepa jarateek'ãri itria pik'a bide. Irua k'irãpapik'ãri pia ne–inaa k'achia oopata, k'ĩra pia–ee beenáaji.

6 Tachi Ak'õrepa mágá itria pik'a bide ak'ĩpipari pi k'inia iru bi mãik'aapa wimaa pik'a bide miapik'ãri, ak'ĩpipari wãara pi ichi warra.'

(Pr 3.11-12)

7 Mapa choo p'anadaipia bi mia jõnide, Tachi Ak'õrepa jarateemaa bairã na eujãdepema ak'õrepa ooparik'a. Mãga oopari ichia k'inia bita oo k'awaadamerã. Na eujãdepema ak'õreerãpa ãchi warrarã ũraapata mãik'aapa itriapata ne–inaa k'achia oodak'ãri. 8 Mágá ichiaba Tachi Ak'õrepa oopari. Mãga oo–e pirã, parã ichi warrarã–e; jip'a awaraa ak'õredepema. 9 Tachi k'aipee p'anadak'ãri, ak'õreerãpa itriapachida ne–inaa k'achia oodak'ãri. Mapa tachia ãra waawee p'anapachida. Mágá bi pirã ak'õreerã na eujãdepema ome, Tachi Ak'õre audupiara waaweedaipia bi irua tachi wimaa pik'a iru bak'ãri, iru ome ichita p'anapataadait'ee perã. 10 Taarã–e nide tachi k'aipee weda tachi ak'õreerãpa ũraapachida mãik'aapa itriapachida tachimaa ne–inaa oopi k'inia p'anadak'ãri.

Jõdee Tachi Ak'õrepata ichita pia ũraapari mãik'aapa itriapari pipiara p'anapataadamerã, t'ãri pia ichik'a. 11 Tachi Ak'õrepa tachi itriamaa bi misa, k'ĩra pia–ee p'anapata. Mamida ma t'ẽepai pia k'ĩsia p'aneedak'ãri, oo k'awaa wãpata irua oopi k'inia bik'a mãik'aapa k'ãiwee p'anapata.

12 Maperã t'ãridepai choopatãati ijãa p'anide. Parã ũk'uru p'irapataarãk'ata p'ani. Mãirã iyapaadaidak'ãri, juatau t'ũmaadaipata mãik'aapa biiri wẽredaipata. ¡Mágá p'ananaati! 13 Ma k'ãyaara naawedapema oodap'edaak'a pia oopatãati Tachi Ak'õrepa parãmaa oopi bik'a. Mãga ooruta pirã, pia ijãada–e p'aniirã pia ijãapidai. Parãpa oo p'anapatak'a ãchia auk'a oo k'inia p'anadaí.

K'ĩrak'aupai Tachi Ak'õre ũraa ũri k'iniada–e pai

14 Jiridaipia bi k'ãiwee p'anapataadait'ee jõmaarã ome mãik'aapa oo p'anapatãati Tachi Ak'õrepa oopi bik'a. Mãga oodaipia bi k'awa p'anadairã Tachi Ak'õrepa oopi bik'a ooda–e p'aniirã irumaa p'oyaa wãda–e. 15 ¡K'ĩrak'aupai ijãa amaa p'aneedai Ak'õrepa Jesucristo pẽida, ichia tachi k'inia iru bairã! Ichiaba apidaapa ũridaik'araa bi ijãa amaapi k'inia p'aniirãpa jaratee p'ani Jesucristopa oodade. Ma jaratee p'ani neera k'achiak'ata bi, todak'ãri, chok'ara peepari perã. 16 Apida awaraa ome k'ãik'araa bi, miak'ãi–e bi pirã. Ichiaba oodaik'araa bi Esaúpa oodak'a. Ichia Tachi Ak'õre waaweek'aa paji. Jacobmaa teeji chi ak'õre net'aa atait'ee pada mãik'aapa Tachi Ak'õrepa iru pia ak'ĩit'ee pada, warra naapema pada perã. Mãga teeji chik'o p'arat'u abaa pari. 17 Parãpa k'awa p'ani ma t'ẽepai pia k'ĩsiak'ãri, chi ak'õrepa teeit'ee pada net'aa audú ata k'inia bají mãik'aapa

audú k'inia baji Tachi Ak'õrepa ichi pia ak'imerã. Mamĩda audupai jeeji mĩda, mãga uchia–e paji, ai naaweda chi ak'õrepa jarada perã Tachi Ak'õrepa jarapidak'a; Jacob pipiara ak'iit'ee Esau k'ãyaara.

¹⁸ ¡K'ĩsĩati! Tachi Ak'õre Ūraa chiwidi k'aurepa, parã iru k'ait'aara wãpata Israel pidaarã wãdap'edaa k'ãyaara, irua Moisemaa jarada k'aurepa. Naaweda irua Moisemaa pedeeji ee it'ia bideepa, mama bada perã. Maapai tachi chonaarã mãgĩ ee it'ia bi k'ait'a wãdap'eda, t'ipitau it'aa urua nĩbik'a unujida. Ichiaba unujida p'ãriu jãarak'a ma ee aneu cheru. Ma awara ũrijida nãumia pururu nĩbĩ mãik'aapa pa jĩwaa nĩbĩ. ¹⁹Mãga unudak'ãri, ichiaba ũrijida trompeta jĩwaa nĩbĩ mãik'aapa Tachi Ak'õre ãchima pedeema bi. Chi mãga ũridap'edaarã audú p'era jõnipa chupiria iidjida Moisemaa, Tachi Ak'õrepa ãchima waa pedeenamerã. ²⁰Mãga oojida p'oyaa chooda–e pada perã Tachi Ak'õrepa jarak'ãri:

‘Chi t'iaru na eede, ne–animal paara, peet'ãati mãupa.’ (Ex 19.12-13)

²¹ Ma ewate jõmaarãta p'era para baji. Mapa Moisepa pida mãgaji:

‘Mĩ audú p'era nĩbida aji.’

(Dt 9.19)

²² Jõdee mãga–e parã ome. Jĩp'a it'aa t'ĩmaa bide k'ait'a wã p'ani Tachi Ak'õre bimaa it'aripema eede t'ĩjarapata Siõn mãik'aapa Tachi Ak'õre, chi ichita chok'ai bi, k'ĩrapite panapata it'aripema p'uuru Jerusalende. Mama unu p'ani angeleerã cho–k'ara see jõni, o–ia k'ari para bi.

²³ Ichiaba mama unu p'ani Tachi Ak'õre warrarã, chi it'ari t'ĩ p'ã jẽra biirã. Mãgĩrã jõma Tachi Ak'õre warra naapemaarãk'a, Jesucristode ijãapata perã. Mama ichiaba unu p'ani Tachi Ak'õre, na p'ek'au eujãdepemaarãpa pia mãik'aapa k'achia oopata ak'ipari. Ma awara unu p'ani chonaarãwedapema ijãa p'anapatap'edaarã, p'ek'au k'achia wẽe p'ani Cristo k'aurepa. ²⁴Mama unu p'ani Jesús, Tachi Ak'õrepa pẽida ichi ũraa chiwidi jamerã. Mama iru waa jãap'eda k'aurepa Tachi Ak'õre bimã, parã p'ek'au k'achia wẽe p'ani iru k'ĩrapite. Ma waa awara bi Abel waa k'ãyaara. Tachi Ak'õrepa Abel waa unuk'ãri, chi Abel peeda k'achia oo k'inia baji. Mamĩda Cristo waa unuk'ãri, irude ijãapataarã p'ek'au k'achia wẽpapida perã mãgĩ waapa, k'achia oo k'iniak'aa Tachi Ak'õrepa.

²⁵ Mapa parãpa Tachi Ak'õre Ūraa ũridaipia bi. Ma ee it'ia bideepa pedee'ãri, Tachi Ak'õrepa chupiria k'awa–e paji pirã ichi ũraa ũridaamaa p'anadap'edaarã, audupiara tachi iru juadeepa uchiada–e pai, ũridaamaa p'ani pirã iru ũraa jara pẽida it'ariipa ichi Warra k'ap'ia pari. ²⁶Ma ewate Tachi Ak'õrepa pedee'ãri, eujã wẽre jira ataji. Mamĩda ĩrapema ewari jara bi:

‘Ewari cherude eujã waya wẽre jira atait'eeda a bi, pajã paara.’

(Hag 2.6)

²⁷Mãgĩ pedee waya jara k'inia bi ma wẽre jira atarude Tachi Ak'õrepa jõt'aait'ee ichia ooda na p'ek'au eujãde nĩbĩ mãik'aapa pajãde nĩbĩ. Jõdee ne–inaa it'aripema mãik'aapa ichide ijãapataarã ichiak'au biit'ee. ²⁸Mãgĩ

tachi, Tachi Ak'öre trua wërek'aade p'anadait'ee perã, gracias jaradama irumaa mäik'aapa oodama irua oopi bik'a, t'ãripa maga oo k'inia p'anadairã. Ma awara Tachi Ak'öre waaweedama, irua maga k'inia bairã. ²⁹Ma joma oodama Tachi Ak'örepa ichi uraa uri k'iniadak'aa p'aniirã k'achia ooit'ee perã. Ooit'ee t'ipitaupa ne-inaa paa jõt'aaparik'a.

Tachi Ak'örepa k'inia bik'a oodaipia bi

13 ¹Chik'inia p'anapatáati. Maga p'anapataadaipia bi Cristode ijãapataarã, iru k'aurepa ipemaarã p'anadairã. ²Parãmaa te iidi chedak'ãri, wãak'anáati. Tachi chonaarãpa te wãak'ada-ee, t'ïupipachida ächi temãi pacherrutaraama. Ûk'uruurãpa k'awada-ee, angeleerã k'äipijida.

³K'irãpãti mäik'aapa k'aripapatãati carcelde p'aniirã Cristo k'aurepa. Chupiria k'awãati parã jida maga p'aneedai perã. Ichiaba ijãadak'aa beerãpa parã k'öp'ãyoorã miapi p'anadak'ãri Cristo k'aurepa, k'aripapatãati, parã jida maga p'anadap'edaa perã.

⁴Miak'ãi p'aniirã awaraarã ome k'ainãati, Tachi Ak'örepa jara bairã chi miak'ãidapa awaraa iru baik'araa bi. Ichiaba tuu bipa awaraarã jiriik'araa bi mãirã ome k'ãit'ee. Tachi Ak'örepa chi maga oo p'aniirã k'achia ooit'eeda a bi.

⁵P'arat'a waibia ichita jirinãati waa k'inia bairã. O-ia p'anãti pãchia iru p'ani omepai, Tachi Ak'örepa jara bairã:

'Mia pi ak'i amaa-e. Ewari apida ituaba atabëi-e.' (Dt 31.8)

⁶Mapa waawee-ee tachia jaradaipia bi:

'Tachi Ak'örépata mi k'aripapari. Mapa mia eperãarã jua waawee-e bi.' (Sal 118.6)

Ijãadaipia bi naawedapema jarateepataarãpa jarateedap'edaa

⁷Naawedapema jarateepataarã k'irãpãti. Mãgãirãpa ächi piurutamaa ijãapachida Jesucristopapai eperãarã o k'achiadeepa k'aripa atai. Maga parãmaa pia jarateepachida, auk'a ijãa p'anapataadamerã. Mapa ãrak'a ijãapatãati.

⁸Jesucristo awara pa-e pait'ee. Naawedapemaarã o k'achiadeepa k'aripa ataji, ñrapemaarã auk'a k'aripapari mäik'aapa waide t'oda-e p'anadait'eerã auk'a k'aripait'ee. ⁹Parãmaa naawedapema jarateepataarãpa jarapachida Tachi Ak'örepa Jesucristo pëiji eperãarã o k'achiadeepa k'aripa atade, tachi k'inia iru bapari perã. Ma wãara perã, t'ãripa waapiara ijãadama irude. Ijãanãati awaraa ne-inaa k'ira t'ãdoos jarateepataarã pedee. Mãirãpa jara p'ani Tachi Ak'örepa eperãarã k'aripapari k'o p'anadairã ne-animalaarã peedap'eda, paadap'edaa altarde. Mamãda maga oo bipa apida p'ek'au k'achia wëe bak'aa Tachi Ak'öre k'irapite.

¹⁰ Moisepa p'ädade jara bik'a oo p'aniiräpa p'oyaa k'awada—e Cristopa ächi pari kurusode ooda. ¹¹ Ma jara bik'a oodak'äri, p'aareerä poro waibiapa ne—animal waa atap'eda, atepari ma cuarto edupiara bide Tachi Ak'öre te waibiade. Mägi waa bipari Tachi Ak'öre bimäi eperäarä miapinaamerä ächia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. Mamïda ma ne—animal peeda k'ap'ia p'uurudeepa taawaa atepata paadait'ee. ¹² Jödee Jesús p'uurudeepa taawaa ateejida mäik'aapa mama miapijida piurumaa. Mägá piuda perä eperäarä pari, ächia p'ek'au k'achia oopatap'edaa wëpapiji ichi waa bat'ada k'aurepa. Mäga ooji ächi p'ek'au wëe p'aneedamerä Tachi Ak'öre k'irapite. ¹³ Moisepa p'ädade jara bi k'achia baji piut'ee p'uurude taawa. Mäga baji mïda, Cristo mäga piuji k'ira unuamaa iru p'anadap'edaa perä. Mamïda irua mägede k'isia—e paji k'awa bada perä piut'ee tachi pari. Mapa wädäma iru ome p'uurudeepa taawaa pik'a. Uchiadäma ma chonaaräwedapema üraa jua ek'ariipa p'ananadait'ee üraa chiwidi jua ek'ari, tachi k'ira unuamaa iru p'ani mïda Cristo iru p'anadap'edaak'a. K'isiada—ee, waapiara irude ijädäma. ¹⁴ Na p'ek'au eujäde p'uuru apida ichita ba—e pait'ee. Maperä tachia k'isia p'ani it'aripema p'uuru k'ira wäree. Mamata p'anapataadait'ee Tachi Ak'öre ome. ¹⁵ Mäpai Jesucristo mäga piuda perä tachi pari mäik'aapa tachi k'aripapari perä, it'aa t'ïmaa bide ip'ii jaradäma: “Ak'öre, pi ichita t'äri pia bapari, Jesús tai k'aripamerä pëida perä.” ¹⁶ Ichiaba k'ira atuanáati chik'aripa p'anapataadait'ee mäik'aapa wëe beerämaa teedait'ee pächia iru p'ani net'aadepema, Tachi Ak'örepä mägata k'inia bairä. Mäga oodak'äri, Tachi Ak'öre t'äri o—ïapidai.

¹⁷ Ma awara oopataäti pächi ak'ipataaräpa jara p'anik'a, ächia parä ak'i p'anadairä mäik'aapa parä k'aripa p'anadairä Tachi Ak'öre Üraa k'awaadamerä. It'aa t'ïmaa p'anide ärápata jaradait'ee ächia parä ak'i p'anadap'edaa mäik'aapa paräpa oodap'edaa. Maperä oo p'ani pirä ächia jara p'anik'a, ächi o—ïa p'anadait'ee Tachi Ak'öre k'irapite, paräpa ijäapata perä. Mamïda mäga ooda—e pirä, ächi k'isia p'ua p'anadait'ee iru k'irapite.

¹⁸ It'aa t'ïpataäti Tachi Ak'öremaa tai pari. Taipa k'awa p'ani irua pia p'anaut'ee. Tachi Ak'örepä tai k'isia p'ua k'isiapi—e, irua oopi bik'a oo p'anadairä mäik'aapa mäga oo k'inia p'ani jai—idaarutamaa. ¹⁹ Ichiaba mia enenee nïbi it'aa t'ïpataadamerä mi pari Tachi Ak'örepä mi k'aripamerä, waya isapai wä k'inia bairä parä ak'ide.

Na k'art'a p'ä aupak'äri üraada

²⁰ Tachi Ak'örépata tachi k'äiwee p'anapipari. Jesús waa bat'ada k'aurepa ichia eperäaräpa p'ek'au k'achia oopata wëpapiji, mäik'aapa Jesucristo chok'ai p'irabapiji. Maap'eda ichi üraa chiwidi k'aurepa Cristo biji tachi ak'ipari waibia, irude ijäapataarä ichita ak'i bamerä mäik'aapa k'aripamerä, oveja ak'iparipa ichi ovejaarä ak'iparik'a. ²¹ It'aa

t'ĩmaa bide parã pari mia jara bi: “Ak'õre, ãra pia ak'i baparíji, pia oopi bik'a oo k'awaa wãdamerã. Tachia mãgá oodai mãik'aapa pi t'ãri o-ĩapidai Jesucristopa k'aripak'ãri. Ak'õre, jirua pi k'ĩra wãree ichita iru bapariit'ee! ¡Amén!”

²² Ñpemaarã, mia k'inia bi parãpa na k'art'a pia leedamerã mãik'aapa aide jara bik'a oodamerã. Na k'art'a mak'ĩara teesoo–e bi, ne–inaa waa at'ãri p'ãi paraa perã.

²³ Mía parãmaa k'awapi k'inia bi tachi ñpema Timoteo uchiaji carceldeepa. Nama mi bimãi isapai pacheru pirã, iru ome parã ak'ide wãit'ee.

²⁴ Salude téeti parã ak'ipataarãmaa mãik'aapa awaraa Cristode ijãapataarãmaa. Italiadepema ijãapataarãpa parãmaa salude tee pëiruta.

²⁵ Mía it'aa iidi bi Tachi Ak'õrepa parã jõmaweda pia ak'i bapariimerã. Mãgapai paji.